

ספר

לפיד אש

תולדות וקורות האדם הגדול בענקים

נאמן ישראל וקדושו. הגאון האמיתי בדורו. צדיק יסוד עולם.
שר התורה. מאור הגולה. אספקלריא המאירה.
אדונינו מורינו ורבינו

מיו אברהם שאג צוובנר זיע"א

אבדק"ק קויברסדורף במדינת אונגריה.

מח"ס שו"ת אהל אברהם. דרשות הרא"ש.

נערך ונלקט ע"י נכדו

הצעיר לבית אבותיו והקטן באלפי ישראל

יצחק דוד צוובנר

מבית דפוס "הצופה"

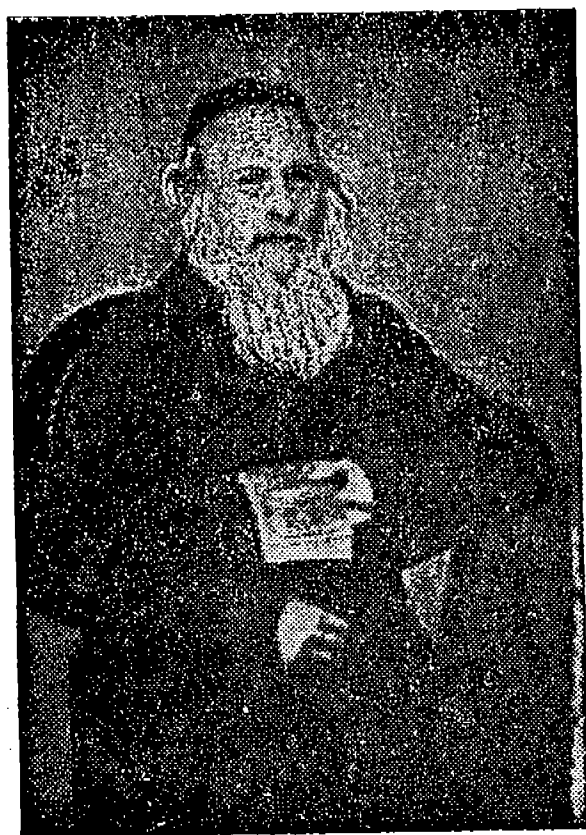
ירושלים

סעיה"ק ירושלים תובב"א.

שנת תשי"ד לס"ק

נדפס בהשדלות ובהוצאת הרב צבי מאשקאוויטש, ירושלים.

רחוב אבן יהושע 32 — ת. ד. 5126

תמונת הור כ"ק רבינו הגה"ק
מרן אברהם שאג זיע"א

לזכר עולם

לעי"נ אבי מורי ורבי הגה"צ

רבי **אהרן דוב ב"ר יעקב** זצוק"ל

נפטר בליל התקדש חג דודים ט"ו ניסן תרע"ח.

תנצב"ה.

ולעי"נ אמי מורתי בת קדושים,

מגזע אילי תרשישים, האשה הצדקנית

מרת **יוכבד פריידה** ע"ה

ב"ר **מנחם מנדל** זצ"ל

נכדת הגאונים הצדיקים קדושי עליון

רבי **יעקב** ליב לעווי זצוק"ל ראב"ד עיה"ק ת"ו

רבי **מנחם** מנדל משקלוב זצוק"ל

רבי **משה** מגיד ריבלין זצוק"ל —

מגדולי התלמידים של רבינו מרן הגר"א מוילנה זיע"א

ויחוסם עד בעל באר הגולה ולמעלה בקודש עד

רבינו הקדוש.

נפטר י"ח שבט תרע"ח

תנצב"ה.

ה ת ו כ ן :

עמוד	
6-8	דברי רבותינו הגאונים שבארה"ק שליט"א
ג	תולדות האדם הגדול בענקים
ג	אביו הגדול
ג-ה	כצאת השמש בגבורתו
ו	ביתו כבית פרץ
ו-ז	המשרה על שכמו
ח	עבודה שבלב
ח	דמעתי לחם יומם ולילה
ט	תורת אמת היתה בפיהו
י	צדיק מה פעל
יא	תמונת רשבה"ג רעל החת"ס זיע"א
יב	לפני מלכים יתיצב
יב-יג	צדיק מושל ביראת אלוקים
יד	מי יקום לי עם מרעים
טו-טז	מכתב גלוי נגד עצרת בוגדים בברויגשווייג
יז-יט	בהתאסף ראשי עם
כ-כג	המטים עקלקלותם
כג-כד	השקפתו על גדות וגאולה ועניני חינוך
כד-כה	צפית לישועה
כו	תמונת מרן הגרי"ח זאנזענפעלד זיע"א
כז	על חומותיך ירושלים
כח	השקפתו על שיווי זכויות של עם ישראל בגולה
כט-ל	עלה בסערה השמימה
ל-לא	ויצא מבת ציון הדרה
לב	הודעה בעתון "הלבנון" ע"ד הסתלקותו של רבינו זיע"א
לג	הודעה בעתון "היהודי" ע"ד הסתלקותו של רבינו זיע"א
לד-לו	מדברי גאוני קדמאי שאמרו אחרי מטתו של רבינו זיע"א
לז-לח	קצת ממנהגי רבינו זיע"א
לט	הודככות הנפש
מ	תעודת חבר של מרן בעל גוב"י ובית דינו לאבי רבינו זיע"א
מא	רשימה מכ"ק שלא יצאו עדיין לאור
מב-מד	מילואים והוספות

דברי הרבנים הגאונים שבאח"ק שליט"א

עקיבא סופר-אשריבר

בה"ג מוהרש"ב זצ"ל

אב"ד ור"מ דק"ק פרשבורג תע"א

בעיה"ק ירושלים חובב"א

ב"ה ירושלים יום ו' לחדש אייר תשי"ד לפ"ק

כן בא לפני הה"ג אוצר כלי חמדה
מוכתר בנימוסין כש"ת מו"ה **יצחק דוד**
צוועבונער נ"י נין ונכד להגאון המפורסם
קדוש עליון נזר ישראל ותפארתו כקש"ת
מו"ה **אברהם שאג** זצוק"ל, שהי' חד
מתלמידיו המובהקים של ק"ז בעל החתם
סופר זצוק"ל אשר רבו התפאר בו, והראה לי
עלים לתרופה וכתב על הספר ובדיו. שיכל
ידיו בעט סופר מהיר תולדות ק"ז הגה"ק
זצ"ל "וכזה ראה וקדש" לקחת
מוסר השכל וחכמה מתהלכותיו וקורותיו
לדעת יראת ה' טהורה עומדת לעד וטוב
עשה בעמיו להוציא את הספה היקר הזה
ספר **לפי"ז אש**.

חכות ז"ק זצ"ל יעמוד לו להתברך באלף
המגן אכ"י.

ח"ש יום הנ"ל

הק' עקיבא בה"ג מוהרש"ב סופר זצ"ל

(—) מקום החותם

פנחס בהגר"י ז"ל עפשטיין

ראב"ד

מח"ס מניח על מס' סוטה, מנ"ב, אור"ת, ועוד

בעיה"ק יד ושול"ם תובב"א

ב"ה עיה"ק ירושלם ת"ו יום ט' לחדש אייר שנת תשי"ד לסדר ושבתם איש אל אחוזתו

נשען על עמקות וגדלות דברי חכנ"ל בירושלמי שקלים (ט"ב הלכה ה') דתניא בשם רבן שמעון בן גמליאל (נשיא ישראל) שאין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הם זכרונם ע"כ (והובא בתוס' עירובין נ"ג ע"א ד"ה וגשרים) הנני מעריך מאד את פעולתו הטובה לחיטוט בחרט אנוש תולדותו וזכרון לדור אחרון לגורצ'.

אחד היה אברהם" גאון חכמי אונגריין וצדיק הדורות תלמיד מרן רבן של ישראל ההתם סופר וצוק"ל היה הגה"ק מופת הדור בדור דעה כקש"ת רבי **אברהם שאג צוועבנער** וצ"ל מח"ס אהל אברהם ודרשת הרא"ש — אשר הראה והביא לפני נינו ונכדו היקר בחכמים ואנשים הרה"ח מיקירי ירושלם וגידוליה מופלג בתו"י כש"ת רבי **יצחק דוד צוועבנער** שיחי' שקיבץ ועמל ויגע לאסוף את מעט מהרבה, מעשה תקפו וגבורתו בגאונות התורה ובעמודי היראה של חגה"צ זקנו ז"ל הנ"ל אשר תוקף זכרונם מחזקים לנו ומראים לנו את הדרך נלכה בה ואת המעשה אשר יעשון לעמוד בתוקף ועוז ברוח תורה ויראה טהורה אשר כל הרוחות שבעולם החשון הזה שדומה ללילה ליל סגריר דולף וטורף לא יוזו אותנו ממקומו. ומעשה ידי צדיקים להתפאר, ומאין יצאו הגאונים הצדיקים האלו אדירי האומה ותפארתה? משום ששאבו מהמעין הגדול מקור מים חיים הישיבות הגדולות ואמתיות והחינוך המקובל לנו מדור דור עד משה רבינו מסיני. כגון ישיבת החת"ס ובניו ובני אשר לא הכזיבו מימיהם הטהורים עד היום בה.

ע"כ באו ונחזק טובה לנפש עמלה רבי **יצחק דוד** שיחי' הנ"ל המנהיג ועסקן מסור לתורה ולתעודה בדרך אבותיו הגדולים זיע"א, ומצוה על כל אדם לקנות אותו ולקרוא ולחזור וללמוד מתולדותיהן כיוצא בהן, ומכאן גודל האזהרה לתמוך ולחזק מאד בכל נפשך ובכל מאדך דוקא הישיבות האלו שנוסדו על טהרת הקודש ולא אלו אפילו בחולין שאומרים על טה"ק — ואז נקוה בע"ה שיתגדל ויתקדש שמייה רבה בתלמידים הגונים אשר לא יהיה צוחה ופרץ ברחובתינו כביאור חכנ"ל בברכות דף י"ז ע"ב וקצרותי.

ואסיים ברכה להרב המו"ל ספר תולדות האדם הגדול בשם „לפיד א"ש" (רבינו אברהם שאג) לשם שמים, ולהמדיסים ולהקונים והקוראים באמת. כעתירת הצעיר אסקופה הנדרסת לגאוני התורה והיראה הטהורה.

פנחס בהגר"י ז"ל עפשטיין

ראב"ד פה עיר הקודש והמקדש תובב"א

מחבר ספרים חנ"ל

(—) מקום תחותם

דוד הלוי יונגרייז

דומ"צ העדה החרדית

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

בעזה"י

ראיתי מה שכתב ש"ב הרה"ג שלשלת היוחסין
ובנש"ק מוה"ר **יצחק דוד צוועבנר**
שליט"א תולדות אא"ז גאון ישראל וקדושו
אורו ונזרו רבן של ישראל
מרן **אברהם שאג** זיע"א

שהי' נערץ מאד בדורו בפי גאוני וצדיקי עולם
ולמותר להאריך בתועלת הגדול שיש בזה
שיהיה ספר מוסרי למשפחתו ולכל מוקיריו
ומעריציו ורק לבקשת הרב המו"ל ספר
לפיד אש הנ"ל, באתי לחיזוק הדבר כי
את הכל עשה יפה בעטו ממקורות נאמנים
מאנשים יודעים וספרים.
וחפץ ה' בידו יצליח להתעוררות להרבות
כבוד שמו יתברך וכבוד תורתו וקיום מצותיו
וכבוד עבדיו ויקוים במהרה ואת רוח הטומאה
אעביר מן הארץ.

בעזה"י יום א' ח' ניסן תשי"ד לס"ק מעיה"ק ירושלים תוכב"א

דוד הלוי יונגרייז

(—) מקום החותם

תולדות האדם הגדול בענקים

הגה"ק כ"ק רבינו מרן אברהם שאג צוובנר זיע"א

אם כי אמנם יראתי בפצותי שיח להתחיל ולדבר אודות קדוש עליון זה אא"ז זיע"א. שהי' חד מגאוני קרמאי קודש הקדשים וצדיק יסוד עולם, אשר האיר בתורתו צדקתו חסידותו ופרישותו את כל העולם, והראשונים כמלאכים גאוני גדולי וצדיקי הדור שהיו בימים ההם כשהזכירו את שמו הקדוש והטהור היו מרכינים את ראשם ביראת ובהדרת הכבוד ודברו עליו ברטט של קדושה בכל זאת נעתרתי לבקשת הרבה ממוקירי ומעריצי שמו הגדול וביחוד מהמשפחה החשובה הגדולה והמסועפת ביניהם מגדולי התורה שבדורנו זה, ומצאתי עלי לחובה לרשום מעט מן המעט הידוע מתולדות האדם הגדול בענקים הזה למען ידעו בניהם אחריהם את מקור מחצבתם. את הדרך אשר ילכו בו, להרבות פעלים בתורה ובמצוות למען כבוד קדושת שמו יתברך.

אביו הגדול

קיום קצרים לדמותו המסתורין של הגה"ק הארי הגדול עמודא דנהורא רבי יהודא ליב שאג זיע"א, אביו הגדול של רבינו זיע"א.

אא"ז רבנו הקדוש מרן אברהם שאג צוובנר זיע"א, הנודע לשם ולתהלה בשם הרב מקויברסדורף נולד ביום ד' אייר תקס"א בעיירה קטנה „פרייטשטאד" במדינת הונגריא, לאביו הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם רבי יהודא ליב זיע"א, אביו הי' גדול בתורה וביראה וצדיק נשגב. מגדולי ויחידי התלמידים של הגאונים הקדושים מרן רבי יחזקאל לנדוי בעל נודע ביהודא זיע"א ורבי זרח איידליץ זיע"א ושגור הי' בפיו של מור מרן בעל נודע ביהודא זיע"א אימרא זאת: שתי אריות יש לי בין התלמידים שבישיבתי כשהם שואגים בתורה העולם מודעוץ מהם, ורבי ליב זיע"א הי' אחד מהם, ובעודנו בימי נעוריו הוסמך כבר על ידיו בכתר ההוראה והכתיר אותו בראש תעודת הסמיכה — אריה „שאג" מי לא ירא — והי' נקרא בפי כל בשם רבי ליב „שאג". דודי הגה"צ רבי ישכר דוב צוובנר זצ"ל מביא בספר שו"ת „אהל אברהם" של אא"ז מרן הגר"א שאג זיע"א, שהי' נראה „עמודא דנהורא" בהסתלקותו של רבי ליב שאג זיע"א ביום י"ט שבט שנת תקס"ה, ותואר הנה „שאג" הועבר אחריו לבנו יחידו שנקרא בפי כל רבנו אברהם „שאג".

כצאת השמש בגבורתו

פרקי תקופת לידתו וצמיחתו של רבינו זיע"א, והופעת שמו על שמי יהדות הגולה, שהלכה לאורו יותר מיובל שנים.

מעניינת העובדא מהמופת הגדול המסופר איש מפי איש על עצם הולדתו של גאון וצדיק זה, ואני שמעתי זאת אות באות מפי שא"ב ונכדו של רבנו זיע"א הרה"ג ר' אברהם הלוי יונגרייז שליט"א ששמע מפי אבותיו ומפי הרה"ח ר'

אברהם גראס ז"ל בשם אביו הגר"ם הכהן גראס זצ"ל גאב"ד בעיר ביקן. והוא קבל מפי רבו שהי' תלמיד מובהק לרבנו זיע"א — וכך הוה: רבי יהודה ליב זי"ע אביו של רבנו אא"ז זצוק"ל הי' עניו גדול מאד ולא רצה להשתמש בכח הרבנות למרות גאונותו וגדולתו בתורה, והי' עוסק במסחר ויהי איש מצליח והי' עמו משכיל בכל דרכיו ועם זה הי' מפורסם בצדקתו. זכה לשתי שולחנות והי' ראש הקהל בעירו אשר הי' מלא חכמים וסופרים כרגיל בימים ההם. אולם עברו עשרות שנים אחרי נשואיו ובנים לא היו לו.

ביום בהיר אחד לפנות ערב, כשרבי ליב זצ"ל הלך כדרכו בקודש מביתו לבית הכנסת להתפלל בא למולו איזה אורח עם מרכבה כבודה כנהוג אז העמידו ושאלהו כהאי לישנא: האם יש בעירכם מקום מיוחד לאורחים הבאים ושבים? ושיבהו: ישנו בעירנו הכנסת אורחים מפואר מיוחד לקבלת אורחים. — וישאלהו שוב: ואם האורח הוא תלמיד חכם היכן הוא מתאכסן? ושיבהו: אורח תלמיד חכם מסדרים אותו בבית בעה"ב חשוב שבעיר — וישאלהו שוב: ואם האורח הבא לעירכם הוא חד בורא היכן הוא מתאכסן? ושיבהו: אם מודפן אורח חשוב כזה מקבלו ראש הקהל שבעיר בביתו — אם כן ממשיך האורח המסתורין הזה, במסותא מכבדו להראיני את ביתו של הראש הקהל שבעירכם, כשמוע רבי ליב זצ"ל את דבריו הראה לתאורח את ביתו והמשיך את דרכו לבית הכנסת להתפלל, אחרי התפלה כשבא לביתו שאל לאשתו הצדקנית האם בא איזה אורח לכאן? כן השיבה, הוא מחכה כבר עליך בחדר האורחים המיוחד שלנו. ביני לביני אשתו הצדקנית הכינה את ארוחת ערב עבורם, והם סגרו את עצמם בהחזר המיוחד והתחילו בשקלא וטריא באיזה סוגיא והעמיקו את עצמם כל כך בפלפולא דאורייתא עד הגיעם למדרגת התפשטות הגשמיות ושכחו מארוחת הערב לגמרי. אשתו הצדקנית, חתה להם, שעה שעתיים ושלש, והם אינם יוצאים מחדרם, והנה מתקרב כבר לחצות הלילה והם סגורים עוד בהחזר וממשיכים בפלפולא דאורייתא זה. אז החליטה כבר אשתו הצדקנית של רבי ליב זצ"ל לנסות לדפוק בדלת, אבל אך כשנגשה להדלת והציצה מבדד חור המנעול, ראתה את דמותו של האורח הנוער בשלהבת הי' ודומה למלאך ד"צ, ואיך הוא מתפלפל בלמודו יחד עם בעלה רבי ליב זצ"ל, ומרוב התרגשות אחזתה פחד נורא ונמנעה מלהפריעם מלמודם, ולקחה כסא וישבה על יד הדלת והציצה מבדד החור לראות מחנה נורא זה ולשמוע את שיחותיהם בקודש. כך עבר כל הלילה עד שהאיר השחר, ויהי בבוקר כשהפסיקו את למודם והאורח פתח את הדלת לצאת, הרגיש באשתו הצדקנית של רבי ליב זצ"ל כשהיא יושבת על יד הדלת — וישאלה: ומה את עושה פה? השיבה: השתוקקתי מאד לשמוע בעסקכם בתורה ובפלפולא ולא הרשתי לעצמי להפריע אתכם. לכן ישבתי פה הלילה, ויאמר לה האורח במה אברכך? — ברכני שאזכה לזרשיך ולהוליד בן כמוך היתה תשובתה — ויברך אותה ויאמר כעת חיה את חובקת בן שיאיר את העולם בגדולתו ובצדקתו — רבי ליב זצ"ל הלך לבית הכנסת להתפלל תפלת שחרית והאורח נשאר בביתו.

אחרי התפלה כשחזר לביתו, שאל לאשתו הצדקנית איה הוא האורח? ותאמר: מיד כשהלכת לביה"כ להתפלל ארז האורח את מזוודותיו ונסע כבר! רבי ליב זיע"א הבין שאיננו סתם אורח, ולא התעצל וירכב על סוס, המרכבה הנהוגה בימים ההם, וירץ אחריה, וכשהי' כבר מאחורי העיר ראהו על הר גבוה

יקרא אחריו בקול שיעמוד, האורח נענה וחזר לקראתו, כשהתקרבו זל"ז לא היסס רבי ליב וישאלהו בקצרה: תיקר נא נפשי בעיניך והודיעני באיזה שם לקרא את הבן היולד, הלז נענה לבקשתו ויענהו: „יקרא שמו בשם היהודי הראשון” ובאותו מעמד נעלם האורח הגדול.

למועד הנכון נולד בן לרבי ליב זי"ע א ויקרא שמו בישראל אברהם וזה הי רבינו אברהם שאג זי"ע א אשר גדולתו צדקתו חסידותו ופרישותו יסופר אי"ה להלן. מענין לענין באותו ענין יצוין פה מה שספרו אח"כ זקני ירושלים את העובדא המעניינת הזאת הקשור בשם הנ"ל — אחרי יותר משבעים שנה כשרבנו מרן אברהם שאג זי"ע א בא לאה"ק ת"י, אירע כדבר הזה: הגה"ק המפורסם רבי צבי מיכל שפירא זי"ע א בעמח"ס ציץ הקודש שהי ידוע ומפורסם לאיש אלוקים קדוש, היה מדוכא מאד בצער גדול בנים רח"ל ויבקש סגולה מהגה"ק מרן רבי מאיר אהרנבאך זי"ע א הרב מקאליש, שהי מגדולי הדור בימים ההם ורבה של ירושלים שורעו יאריכו ימים, ויאמר לו הגה"ק הנ"ל שיפנה בדבר זה לקדוש עליון שבתוכנו הוא ניהו הגאון מקויברסדורף מרן אברהם שאג זי"ע א ויעשה כן ויבוא לרבינו זי"ע א ויחנה לפניו את צרת נפשו ויבקש סגולה ממנו, ויאמר לו רבנו זי"ע א כשילד לו בן זכר ובאיזה שם שיקרא לו, יוסיף את השם „אברהם” זכרון על שמו למרות שהוא הי עוד בחיים — וכך הוה לאחר זמן מה נולד לו בן זכר ויקרא שמו אברהם בנציון. הילד הזה האריך ימים והוא הגאון הצדיק הנודע רבי אברהם בן ציון זצ"ל הידוע בפי כל רבי בנציון רבי הירש מיכל'ס זצ"ל. (הגאון רבי אברהם יונגרייז שליט"א אמר לי ששמע מפ"ק של הגה"צ ר' אברהם בנציון זצ"ל שנקרא „אברהם” ע"ש רבינו זי"ע א) בהיות הילד אברהם בן שלש שנים נתייתם מאביו הקדוש זצ"ל ואמו מסרה אותו להגאון הרב דק"ק ראגינדורף למען ישים עינו עליו לחנכו על ברכי התורה והיראה אשר זה היה כל מגמתה בחיים, ורבינו זי"ע א קרא אותו תמיד בשם אלוף נעוריו, — בוצין בוצין מקטפיה ידיע כי לגדולות נוצר וחיש מהר עלה הילד בלמודו מעלה מעלה בהתאם לכשרונותיו הגאוניות והמזהירות ובהיותו בן עשר היה כבר גדול מאד בתורה וביראה וטרם הגיעו לגיל המצוות מצא רבו הרב דק"ק ראגינדארף לנכון להעבירו לישיבת הגה"ק רשבה"ג מרן בעל חתם סופר זי"ע, לא ארכו הימים ולמרות גילו הרך נתפרסם לבקי בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים כאחד הגאונים, ורבו הקדוש זי"ע א הסמיך אותו כבר בסמיכת הרבנות והפליג בשבחו מאד בתור גאון וצדיק ממדרגה ראשונה ויהי לאחד המיוחד שבין תלמידיו והשתעשע אתו מאד לפני כל רבני וגדולי הדור שהיו באי ביתו וכמה פעמים קרה כשהיה מפלפל בפלפולא דאורייתא עם גדולי ישראל שבאו לבקריו היה קורא את תלמיד השעשועים הזה והיה מתחשב עם דעתו הנוכה והברורה — חיבה יתירה נודעת לו מאת רבו הקדוש אשר האציל עליו מרוח קדשו ורבינו זי"ע א לא זו זין כל שהוא מהלכו בקודש, ש"ב הגאון רבי דוד יונגרייז שליט"א דומ"ץ סיפר לי ששמע מאת דודי הרה"ג רבי מנחם יולוס זצ"ל שפעם אחת בלילות החורף הארוכות אחרי חצות הלילה כשעבר רבו הקדוש בעל החת"ס זי"ע א עם בנו הגה"ק בעל כת"ס זי"ע א על האכסניות של התלמידים עמד אתו על יד האכסניה של רבינו זי"ע א והוא שקד אז על למודו בהתלהבות גדולה והתייגע ביגיעה רבה בעומקה של הלכה ויאמר מרן החת"ס זי"ע א לבנו מרן בעל הכת"ס זי"ע א בזה"ל: בני יקירי! ראה ושמע איך שצריכים ללמוד...

ביתו כבית פרץ

רבינו זי"ע מגיע לפרק נשואין, גאוני הדור מרן בעל החתם סופר זי"ע ומרן רבי מרדכי באנעס זי"ע מציעין לו נכבדות את בתו הצדקנית של הגה"ק החריף העצום מרגא רבי אהרן הלוי שפיטץ זי"ע גאב"ד הקהלות החשובות פרוסטיץ והאלאש, וביזמתם נתקיים השידוך ורבינו זי"ע א בונה את ביתו לה' כבית פרץ.

בהגיעו לגיל י"ח דאג רבו הקדוש זי"ע כאב על בנו ובאמצעותו נחקשר בקשר השיוזכין עם בתו של הגה"ק מופה"ד רבי אהרן הלוי שפיטץ זצ"ל שהיה אבד"ק בעיר פרוסטיץ והאלאש במדינת הונגריא — חותנו הגה"ק רבי אהרן זצ"ל היה גאון אדיר חריף עצום, ובקי גדול וצדיק יסוד עולם, נסתלק בימי עלומיו בן מ"ח שנה, והגה"ק מרן בעל החת"ס זצ"ל אמר בהספידו עליו בזה"ל: "תורת אמת היתה בפיהו ועודה לא נמצא בשפתיו ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבאות הוא" (נדפס בספר דרשות החת"ס) הגה"ק הנ"ל השאיר אחריו יתומים קטנים, והגה"ק הנודע בישראל רשכבה"ג מרן רבי מרדכי באנעס וצוק"ל רב בעיר ניקלסבורג והרב הראשי במדינת מעהרין היה ממעריציו של הגה"ק רבי אהרן הלוי שפיטץ זצ"ל והיה מוקיר אותו מאד, לכן הכניס את יתומיו הקטנים בביתו, וגדלם כאב נאמן לבניו וכשהגיעה בתו היתומה לפרקה התקשר הגה"ק רבי מרדכי באנעס זצ"ל עם רשכבה"ג מרן בעל החת"ס זי"ע שיבחר לו את התלמיד הכי מצוין שבישיבתו לחתן עבודה, ומרן בעל החת"ס זי"ע הציע את רבינו מרן הגר"א שאג זי"ע, ויצוין כאן הערצתו של מרן בעל החת"ס זי"ע למרן הגר"מ באנעס זי"ע, הגר"א שאג זי"ע סיפר שפעם נכנס אל רבו מרן בעל החת"ס זי"ע ומצא אותו שקוע ברעיונותיו כמובן רבינו זי"ע לא הרהיב עוז בנמשו לשאול מרבו הקדוש את פתרון הדבר אולם כעבור איזה רגעים פנה רבו הקדוש זי"ע אליו—ואמר: בני יקירי אתה יודע מה יום מיומים שאני כל כך שקוע ברעיונותי מפני שעלי להודמן ולהפגש בעור שלשה שבועות עם גאון וצדיק הדור רבי מרדכי באנעס זי"ע וכשאני מעלה זאת על רעיוני הנה כל איברי מרתתין...

המשרה על שכמו

דברי רבו הקדוש מרן בעל החת"ס זי"ע א על רבינו זי"ע טרם יסבו על כסא הרבנות — סקירה על השתלשלות מינוי הרבנות בקהלת שאטלסדורף ומשם לוקח אחרי כבוד לכהן סאר בקהלת קויברסדורף הגדולה לאלוקים.

כעבור איזה שנים נתקבל רבינו זי"ע לרב ור"מ בעיר שאטלסדארף במדינת אונגריין ועדיין לא מלאו לו כ"ה שנה ושמו הגדול הלך לפניו בכל המדינה ותלמידים רבים נהרו אליו מכל קצוי ארץ ושתו בצמא את דבריו — רבינו זי"ע בצ אז כבר במ"מ של חלכת ובשורת עם גדולי ישראל שהיו בימים ההם וגדול היה כחו גם בלמוד חנסתר, וכפי שמספרים היה נוהג שקודם חצות לילה היה עסוק בלימוד הנגלה ואחרי חצות לילה השני היה עסוק בלמוד הקבלה והיה ישן ארבע שעות במד"ע והיה שגור בפיו אימרת רבו הקדוש בעל החת"ס זי"ע שהיה אומר: "אזי יגות

ל"י שמונה שעות שינה מספיק לארבעים שעות ורבינו ז"ע היה אומר שארבע שעות שינה אלו הן מן ההכרח בשבילו כדי שיוכל להרצות את שיעוריו לפני התלמידים בדעה צלולה וברורה ובאותו פרק אמר עליו רבו הקדוש מרן בעל הח"ס ז"ע בזה הלשון: „עשרים פרסאות סביב פרשבורג אין גדול כמותו - וצדיק כמותו אין בכל המדינה" - ובספר חוט המשולש להגאון הגדול רבי שלמה סופר זצ"ל אבד"ק בערגסאס נכלל מרן בעל החת"ס ז"ע מוצאים הדברים בזה"ל: פעם אחת היה אצלו (אצל מרן בעל החת"ס ז"ע) תלמידו המובהק הגאון הגדול מו"ה אברהם שאג זצ"ל שהי' אבד"ק קאברסדורף ומנוחתו כבוד בירושלים עיה"ק ת"ו קודם שהיה עוד רב בקהלה ובאותה מסיבה הי' גדול אחד וכאשר הלך התלמיד ההוא מאתו ליווהו זקני ז"ל הרבה, וזה הי' להגדול ההוא ואמר: כבוד כזה ראוי לאדם גדול ואינו לפי כבוד רבינו ולא לפי כבוד קהלתו לעשות כן להאברך הזה, וקראו זקני ז"ל בחזרה והראה לו ענין בגמרא שילמוד אותו ויאמר פשוט ואחרי ששמע הגדול הזה למורו של מהר"א שאג זצ"ל אמר בדין עשה רבינו כי זה לומד כאחד הגדולים ושמעתי שאמר זקני ז"ל על תלמידו הג"ל שעשרים פרסאות סביב לפי לא נמצא ת"ח כמותו (עכ"ל חוט המשולש דף כח) ובימים ההם היתה העיר פרשבורג בפרט ומדינת הונגריא בכלל מלאה ארזי לבנון, אדירי תורה, גאונים צדיקים חסידים ואנשי מעשה. ושיב הגאון הגדול רבי דוד יונגרייז שליט"א דומ"ץ סיפר לי ששמע מאת דודי הרה"צ רבי מרדכי אברהם צוובנר זצ"ל ששמע מפי רבותיו שפעם נודמן פגישה בין הגה"ק מרן עקיבא איגר ז"ע וחתנו מרן הגה"ק בעל החת"ס ז"ע ומרן הגר"א שאג ז"ע שהיה עוד צעיר לימים נמצא שם, מרן רע"א ז"ע דבר אתו בדבר הלכה ויאמר אח"כ למרן בעל החת"ס ז"ע „אני רואה שאתה יודע עם מי להתפאר".

כ"ה שנים הנהיג את רבנותו ביד רמה ויציבה בעיר שאטלסדורף ומספרים שבבואו לקבל עליו את הרבנות בעיר זאת היתה שם ארץ ציה ושממה ורבינו ז"ע השקיע שם כל כחו ומרצו להפריח אותה בתורה ויראת שמים. וכאשר עזב אותה זכה לראות דור חדש אשר נתגדל תחת השגחתו לתורה וליראה, והיתה עיר מלאה חכמים וסופרים. ואח"כ נתמנה ברב פאר ובכבוד מלכים מאן מלכי רבנן לרב בעיר קויבערסדורף אשר בשבע הקהלות „ידועות במדינת אוסטריה. דמות מיוחדת במינה, חסיבה כשלעצמה בהסתוריה של היהדות החרדית היו השבע הקהלות מיום הוסדן לפני חמש מאות שנים בערך, כל קהלה בצביונה דמותה והצטיינותה. גאוני וקדושי עליון של הדורות הקודמים ישבו על כסא הרבנות בקהלות אלו כגון מרן בעל החת"ס ז"ע רבי בונים איגר זצ"ל אחיו של מרן הגר"ע איגר זצ"ל ועוד גאונים ידועים - שמו של רבינו ז"ע נשאר עד היום ע"ש העיר קויבערסדורף והיה נקרא וידוע בכל העולם בשם הרב מקויבערסדורף, ודודי הרה"ג הצדיק רבי מנחם יולוס זצ"ל סיפר שבבואו לעיר קויבערסדורף היה שם דיין גאון וצדיק אחד בנו של הרב דמתא הקודם, רבינו ז"ע חשש בלבו שאולי יש לו חלישת הדעת בזה שלא קבלו אותו לרב דמתא אחרי שהוא היה נמצא שם מכבר ומה גם שהוא בנו של הרב דמתא הקודם - ויאמר לו רבינו בזה"ל: אל ידאג רומעכ"ת אני מבטיח לו שיוזכה לאריכת ימים ואחרי כ"ה שנים ימנו אותו לרב במקומי - וכך היה: שאותו היום שרבינו ז"ע עזב את הרבנות בעיר קויבערסדורף וגסע לארץ הקודש נתמלא דיוק כ"ה שנים והגה"צ הזה נתמנה במקומו ולמרות שהיה כבר ישיש הארוך

ימים בשבתו על כסא הרבנות הזאת וברכתו של אנתו צדיק רבינו זי"ע נתקיימה במלואה — „צדיק גזר והקב"ה מקיים“.

עבודת שבלב

העבודה שבלב של רבינו זי"ע א שלהבת אש קודש, בעמדו להתפלל לפני קונו ולפני ה' ישפוך שיחו וכלו אומר רתת וזיע, מפחד הדר גאונו ופניו בוערים כלפידים,

* *

על דרך עבודתו בקודש מטופר הרבה. נציין כאן רק איזה פרטים כפי שנמסר ע"י תלמידיו הרבים ונראשם תלמידו המובהק רבינו מרן הגרי"ו זוננפלד זי"ע דרכו בקודש היה נהוג אצלו שבכל יום לפני התפלה היה סוגר את עצמו בחדר מיוחד ואמר בקול רם ונרגש בזה"ל: „לשם יחוד קו"ב הנני מוכן למסור נפשי ונפש כל בני ביתי עלן כבוד קדושת שמו הגדול" והיה אומר זאת בהתלהבות כל כך גדולה ובהשתפכות הנפש אשר כל העומדים מסביב לחדרו כשהיו שומעים דברי קודש אלו יוצאים מפיו בקדושה ובטהרה היו מרתתים בכל איברייהם, אימה ופחד אחזתם והרהור תשובה נכנס בלב כל אחד ואחד מהשומעים ומה נורא היה המחזה לראות את איש אדוקים זה אשר כאחד משרפי הקודש השתפך נפשו בתפלתו לפני צורו וקונו והרבה גדולי ישראל ספרו כפי שיבאו בשמם בהמשכים הבאים ואמרו עליו — „אשרי עין ראתה כל אלה" נחלי דמעות ירדו מעיניו, הסדור וכן מקום מושבו והארץ אשר עליו היו עומדות רגליו הקדושות היו רטובות בדמעות כמים והארץ בתפלתו כמה שעות, פניו היה בוער כלפיד אש והיה דומה בעת עבודתו זאת כמלאך ד' צבאות, כן ספרו כל יודעיו ומכיריו שהיו מבאי ביתו וזכו לחסות בצל קדשו.

דמעותי לחם יומם ולילה

רבינו זי"ע מקונן על שריפת בית אלוקינו על גלות השכינה נחלי דמעות יורדות מעיניו הטהורות על בני א"ל חי שגלו מעל שלחן אכיהם ועל אב שהגלה את בניו.

* *

מעולם לא עבר עליו חצות לילה בשינה ועריכת תקון חצות שלו היה בבכיות נוראות עד כלות הנפש—סיגופיו ותעניותיו על גלות השכינה וכלל ישראל היה מבהיל ונורא. כן סיפר לי ש"ב ונכדו של רבינו זי"ע הר"ר יוסף רבינוביץ ג"י ששמע מפי אמו שפעם בתשעה באב נודמן לו להיות בעיר בארעץ, והעיר הזאת היתה כבר אינסולגנטית ומודרנית. וכשהלך מהמלון לביהכ"נ להתפלל, הלך בלי נעלים ול רגליו נאפילו נעלי גומי וכדומה לא הלביש, ועבר ברחוב הראשי של העיר בלויית תלמידיו הרבים, קציני הציר וראשי הממשלה באו לקראתו וחלקו לו כבוד מלכים וכנשאל על סיבת הדבר, הסביר להם בהתשפכות הנפש ובלב שיבור את גודל האסון של חורבן ביהמ"ק וחורבן ארץ ישראל לעם ישראל אשר כלם בכו אתו ביחד, ובשיחת היום והעתונות תארו את אבילותו של האויב ערראבינער „שאג" על חורבן ביהמ"ק וארץ ישראל והיה בזה קדוש שם שמים ברבים.

תורת אמת היתה בפיהו

דרך למודו עמקותו עוצם חריפותו מכה גלים, גאוני דורו מפתיעים את כח תורתו ונדהמים מפני עומק שטלו וצלילותו בנבכי ים שני התלמודים בבלי וירושלמי, ונהירין היו לו שבילי כל מכמני התורה ראשונים ואחרונים וכל רז לא איס ליה וכוה וגבורתו בתורה מלא עולם.

רבינו זי"ע נוסף על קדושתו ופרישותו אשר העמידו אותו בראש גדולי אותו הדור דעה, התבלט בכח תורתו הוא חונן בכחות אדירים בלתי שכיחים כך בשקידת התורה וכך בחדושו. היה לו דרך מיוחד בחדושי תורתו, מצוקי תבל בדורו הפליאו את רוחב תבונתו שלא היה דומה לה בדורו, הוא הוכר על ידי כל גדולי דורו כאחד המיוחד שבדור, אשר לפניו נגלו כל תעלומות החכמה ושתי כליותיו כשתי מצינות של תורה עד שלא היה מי שיעמוד על סוד גדולתו שהיתה למעלה מתפיסת בני הדור.

למרות שהיה אותו הדור גדוש וממלא ענקי רוח ואדירי תורה, גדלה קומתו למעלה ראש, כל גאוני הזמן ראו בו את קברניטה של יהדות התורה חודה והדרה וכל הגה היוצאת מפיו הטהור היה בעיניהם תורה שלמה עולם מלא

על אף רצונו להסתיר את כוחותיו מפני הבריות ולהחביא את גדלו ותפארתו מבני אדם היה שמו הולך לפניו ובעל כרחו נעשה במשך תקופה קצרה בריח התיכון של כל קהילות הקודש אשר במדינות הונגריא אוסטריה ואשכנז ומקורב ומרחוק נהרו אליו המון תלמידים אשר שמעו את שמעו והיה להם רב מורה דרך, הדרך אותם והורה להם דרכי לימוד שהיו שמחים כנתינתם מסיני והכל ראו את רוח הקודש המופיע בבית מדרשו הלכה כמותו בכל מקום וה' עמו

היו ימים אשר גופו הוחלש וניתכו צליו יסורים נוראים כאבים ותחלואים היה מנת חלקו בכל זאת צהלתו על פניו מקבל את היסורים באהבה ואינו מסטיק את שיעוריו עם תלמידיו ובכחותיו על האנושיים המשיך להרצות שיעוריו שש שעות רצופות יום יום בעמידה (נזכר בהקדמה של בנו הגה"צ רבי יששכר דוב צוובנר זצ"ל לספרו שו"ת אהל אברהם) ובשארית כוחותיו שעזבוהו קמעא קמעא השמיץ קול ה' בכח לפני התלמידים שהתרחבו מפעם לפעם ועד עזבו את ארץ העמים והוא בגיל למעלה משבעים אברהם עודנו עומד לפני ה' זקן ויושב בישיבה מחדש על המקום הרושם בפלאים עד שלפי עדות תלמידיו היה מכיל כל שיעור ושעור אוצר בלום של עמקות וחריפות ורבים נלאו לעמוד על סודם.

האדם הגדול בענקים הזה לא הסתפק בשיעוריו החריפים והנפלאים האלה לפני התלמידים שנאמרו במסירות נפש אלא גם ידע להיות האורים והחומים של הדור ולהודקק אל כל שאלה שעלתה על הפרק בחיי עם התורה והיה משיב דבר ה' לכל השואלים, יום יום קבל שאלות הלכתיות ועל כלם השיב תשובותיו הרבות בכל מקצועות התורה הלא הם פזורות בכל קצות תבל ורק חלקם ראו אור והרבה עוד בכמובים

צדיק מה פעל

רבינו זיע"א במקום קדושתו ופרישותו שם אתה מוצא עסקנותו ופעליו
הריהו לן בעומקה של הלכה בד' אמותיו ומצותיו והשטעתו פרושה
על כל ענפי חיי התורה והצבור, והוא נעשה גלגל עינה ועמוד
שדרתה של היהדות החרדית בכל שטחי פעולותיה הרוחניות.

רבינו זיע"א לא הצטמצם במסגרת צרה עינו החדה ומבטו הרחב היה
נתון על פני מרחבי היהדות החרדית כולה, עינו ולבו לשקוד על תקנת וביסוס
מוסדות התורה בכל המדינה, והרמת קרן הדת על תילה, ובשעה שבא לידו ענין
הנוגע לשמירת הדת לגדור ולעמוד בפרק, לא חס על שום טורח או הכבדה,
ולא נח ולא שקט עד אשר תוקן הענין כל צרכו.

בימים ההם היתה תופעה נדירה מאד שהרב דמתא ינטוש את צירו ויכתת
רגליו למרחקים בכדי להביא טרף למוסדות תורה מקומיים. ורבינו זיע"א היה,
זה אשר חרג ממסגרת זה, וכאשר נודע לו כי מצב מוסדות התורה בעירו קשה
וסכנת התמוטטות מרחפת עליהם, צמד ושינס מתניו בגבורה, ירד מכסאו וצוב
את צירו ומקומו, ונדד למרחקים לעורר לבבות ולעשות נפשות לטובת ביצור
וחיזוק מוסדות התורה, והודות להשפעתו הברוכה כבש לבבות והצליח לכוון
ולבסס את מבצרי התורה.

רושם אדיר בל-ימחה עשה בשעתו מסעו לעיר ווינה בכדי לחזק את
מבצרי התורה בעירו ולהחיש הצלה להשיבה שנתרוספו עמודיה החומריים.
הוא עשה בעיר ווינה זמן לא רב, ובמשך שהותו שם הצליח בדרך אגב
להלהיב את הלבבות לאביהם שבשמים, ולטהר את האוירה, יהודי ווינה קבל
פני הגאון הנורא זיע"א בהתלהבות שכמוהו לא חזו מעודם, המסע הנהדר הזה
נהפך למפגן קדש רב התרוממות, הרושם נשאר חרות עמוק-עמוק בנפש יהודי
וינה רבות בשנים, וזכרו לא יסוף.

ביוזמתו של רבינו הקדוש נ"ע הוקמו בשעתו מקוואות טהרה, בתי ת"ת
ובתי כנסיות, וכל המעמסה הגדולה הזאת לא זו אותו מלבטל את שיעוריו ואת
הרבצת תורתו ואת שקידתו על הרמת קרן הדת.

כל עוד התהלך גאון זה חי בקהלתו לא נראה שום סדק או בקיע בחומות
הדת הכל עמד על מכוננו, ותהי קהלת קויבעסדארף גדולה לאלקים לתפארת
כל בית ישראל.

ובספר „מר דרור" חלק א' להגאון הגדול רבי יעקב הירש יעבץ ז"ל
רב בעיר הבירה וויען ומתלמידי מרן בעל החת"ס זיע"א מביא בזה"ל: כשנפגשתי
בפעם הראשון עם הגאון הצדיק המפורסם רבי אברהם צוועבנער זצ"ל מקאברסדרף
ראיתי בו שהוא טובינא דחכימא ומצאתי בו את שאהבה נפשי, ומי אנכי לספר
בשבחו, אכן רוח הוא באנוש לבלתי חשות מנפלאות תחזינה עיניו וכמותו ירבו
רועים בישראל כי מלבד גדולתו בתורה בחריפות ובבקיאות עצומה הוא היה גבר
בגוברין גבר חכם בעוז מכלכל דבריו במשפט ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרי צא
ולמד מה פעל ועשה בקהלתו בנה בתוקף עוז בית הכנסת גדול בנין נחמד ומפואר
גם בית מקוה ובית מושב לראשי העדה הכין תלמוד תורה וישיבה רמה וחעמיד

תמונת הור כ"ק רשבבה"ג
מרן בעל החתם סופר זי"ע א
רבו המובהק של רבינו זי"ע א

תלמידים גדולי תורה. אדם גדול בענקים אשר יפוצץ הרים ומשרד עמקים שואל ומשיב לכל אדם בין הפרקים עכ"ל.

לפני מלכים יתיצב

חן מלכות נורא הו' נסוך על דמות דיוקנו של רבינו הקדוש זי"ע. בעברו את הרחוב היו הכל מסתכלים לעבר מראהו ותארו כמלאך ד' צבאות. וכולו אומר כבוד. הוד והדר וחזונו הוכיח עליו את גדלו וקדושתו. והעידה על נשמתו הסהורה, אשר מכסא כבוד חוצבה. היו לו מהלכים בהיכלי וארמונות מלכים ונסיכים, ההופעות שלו השאירו רושם אדיר, קולו היה נשמע בקשב רב ושם שמים נתקזז על ידו. מלך ביפו תחונה עיני כל אלה שזכו לעמוד במחיצתו.

אשרי עין ראתה כל אלה!

צדיק מושל ביראת אלוקים

צדיק גזר והקב"ה מקיים, דבריו נשמעו בארץ ובשמים, תפילותיו, ברכותיו, נתקיימו, וכל היוצא מפיו לא חזר ריקם, מאות נפקדו על ידו, והיה בבחינת "והיה ברכה" מכל קצות המדינה נהרו אליו לקבל ברכת צדיק, וה' עמו.

בשבתו על כסא הרבנות בעיר קויברסדורף נתפרסם בכל מדינות אוסטריא והונגריא לאיש אלוקים קדוש חכם גדול ובעל מופת ופעל הרבה ישועות ומכל קצוי המדינה באו אליו להנות ממנו עצה ותושיה, ובספר גבול בני נפתלי להגה"צ רבי נפתלי סופר זצוק"ל אבד"ק קרלסבורג ועוד. מתלמידי מרן בעל החת"ס זי"ע מביא בזה"ל: שכמה מאות אנשי צדיקים היו נוסעים אליו לקבל ברכת צדיק והי' קדוש ד' מנעוריו. כמה עקרות נפקדו ע"י תפלתו וכמה בנים ובנות נתקיימו ע"י תפלתו, עכ"ל.

הגאון רבי דוד הלוי יונגרייז שליט"א דומ"ץ מסר לי בשם רבינו מרן הגרי"ח זוננפלד זצ"ל שסיפר שהיו מביאים אליו פקדונות בכל המחוזות להשליש ודרכו בקודש היתה שהיה משים מזוזה בכל פקדון ונמוקו עמו שמא יהי' חו"ש דליקה בשבת שיוכל להציל את הפקדונות כמבואר בהלכות שבת סימן של"ד. ודודי הרה"ג ר' אברהם חיים שאג צוובנר שליט"א סיפר לי מופת גדול בנידון זה — וכך הוה: לפני שתיים עשרה שנה ביום בהיר אחד באה אשה ישישה בת שמונים ומעלה מעיר קליינוורדיין במדינת הונגריה אל אביו הרה"ג ר' יחזקאל צוובנר זצ"ל ואמרה שברצותה להשתטח על ציון הקדוש של רבינו אברהם שאג זי"ע — הישישה הנ"ל סיפרה בהתרגשות גדולה על הגורמים שהניעו אותה לבוא ולהשתטח על קברו של אותו צדיק — היות שאמה היתה משרתת בבית רבינו הקדוש זי"ע לפני מאה שנה. ובאותו ימים אירע כדבר הזה שהביאו אליו פקדון של סכום גדול להפקיד אצלו. ורבינו זי"ע כדרכו בקודש לקח את הכסף שמו במעטפה מיוחדת ורשם את שם המפקיד על המעטפה והיות שהי' שקוע

מאד בלמודו שכח להשים במגירתו והניחו בתוך הספר שבידו. ואת הספר שם בארון הספרים ויהי כעבור איזה זמן ובעל הפקדון בא לבקש את פקדונו. התחיל רבינו זי"ע לחפש את הפקדון במגירתו ולתמהונו הגדול לא מצאו וכנס חשד בלבו אולי לקחה אותו המשרתת שבבית שהיא היתה יוצאת ונכנסת שם אבל לשאול אותה ולבנות חלילה בת ישראל לא רצה רבינו זי"ע לכן החליט שהוא ישלם מכספו לבעל הפקדון והיות שלא הי' לו על המקום סכום הפקדון לכן בקש מבעל הפקדון שיבוא אחרי איזה ימים ובינתיים קבל הלואה ממכיריו וביום המיועד שלם לו רבינו זי"ע עד פרוטה אחרונה ולא גילה דבר זה לשום איש. רק לאשתו הרבנית אמר שתשימי לב מהיום והלאה על המשרתת הנ"ל כעבור איזה חדשים ובערב חג הפסח כשדפדף את ספריו לכבוד החג לנקותם מחשש חמץ נפל הכסף מאותו הספר ששמו לתוכו, כראות רבינו זי"ע דבר זה היה לו חלישת הדעת גדולה על שהרהר בלבו חשד על המשרתת ויקרא אותה וסיפר לה את כל הענין ובבכי גדול פייסה ובקש ממנה מחילה ואמר לה שהוא מוכן לתת לה מה שתבחר מחפציו שבבית — ותאמר המשרתת לרבינו הקדוש זי"ע שהיא מוחלת לו במחילה גמורה ואין לה שום תרעומות עליו. רק דבר אחד בקשה ממנו היות שעברו כבר חמש עשרה שנה אחרי נשואיה ואין לה זש"ק לכן בקשתה שתפקוד בוש"ק. ויברכה רבינו זי"ע ויאמר לה בשנה זאת את נפקדת בוש"ק ובאריכת ימים. — ואני המשיכה הישישה הנ"ל בתה של אותה המשרתת ואמי השתוקקה כל ימי חייה לבוא לארה"ק ולהשתטח על קברו של אותו צדיק ועתה זיכני השי"ת ובאתי לאה"ק למלאת רצון אמי.

הגאון רבי דוד יונגרייז דומ"ץ שליט"א סיפר לי ששמע מפי אביו זצ"ל שפעם בא איש אחד לפני רבינו זי"ע בערב יום הקדוש ובקש ממנו שיתן לו דרך של תשובה על חטא שחטא בסתם יינם. קם רבינו זי"ע במלא קומתו הזקופה וקרא בקול גדול רם ונרגש הלא עברת על חטא של בנותיהם... האיש הנ"ל התייפח בבכי גדול והתודה על חטא הגדול הזה.

הגאון רבי ישראל טוסיג שליט"א ראב"ד מטרסדורף ודומ"ץ בעיה"ק ת"ו סיפר לי בשם חותנו ששמע מחותנו הגה"צ רבי אהרן זינגר זצ"ל שהי' ראבד"ק מטרסדורף ומידידיו של רבינו זי"ע שפעם אירע שרבינו זי"ע נסע ברכבת מעיר וויזן לעיר קויברסדורף בלויית כמה מתלמידיו באמצע הדרך אמר רבינו זי"ע לתלמידיו שהוא צמא ובינתיים הגיעה הרכבת לעיר באדען ושם עלה על אותה הרכבת הגה"צ ראבד"ק מטרסדורף הנ"ל ותיכף התחילו לשוחח בדברי הלכה עמוק עמוק ובפפופא דאורייתא שנמשך כל הדרך עד בואם למטרסדורף ושם ירד גאב"ד מטרסדורף לביתו. תלמידיו של רבינו זי"ע שלא הרהיבו עוז בנפשם כל הזמן להפריעו הזכירו לו אם הוא רוצה לשתות — ושיבם: שתיתי די לצמאנו כי אין מים אלא תורה".

מי יקום לי עם מרעים

רבינו זיע"א כשם שידע להתעין כתולעת ולהיות ותרן עד הקצה
כשהדבר נגע לאישיותו הפרטית וכשם שידע להיות ענותן ושפל ברכ
ורק כקנה בכל הענינים שבין אדם לחבירו כך גם ידע שלא לוותר
ולהיות קשה כארו ולהשיב מלחמה שעה ולאזור כגבור חלציו ולדבר
את האויבים בשער בשעה שזה נגע כקוצו של יוד באחד מעיני הדת
או לא גרם פשרה ורתיעה וכגבור משורין קשקשים יצא במערכה
בחרף נפשו בעד קדושת ישראל וקנא לאלוקיו ולא נתן דמי לו עד
אשר חזק וגידר חומת הדת.

* *

היה זה בשנת תר"ה בערך התקשר שמי היהדות בעננים שחורים
משנאי ה' נשאו ראש לשלוח יד בקרשי ישראל ולהפר ברית ותהי ראשית
מלאכתם לקצץ בנטיעת המסורה להכניס מנהגים חדשים להוציא את הישן
מפני החדש. בחלו בבית הכנסת המסורתי, העדיפו היכלים עם פעמונים
ועוגב כדרכי הגוים. פשטו על סדרי התפלות לקצץ בהן. לגלות פנים בתורה
ובמסורה שלא כהלכה עמדו לבטל הרבה תפלות כמו תפלת כל נדרי וכו'
חוצפתם הניע לידי כך שהעיון לדרוש להתיר חיתון עם נשים גכריות
ואותותיהם נראו על פני רקיע של יהדות גרמניה. והיתה צפויה סכנה כללית
חו"ש ובפרק אותו זמן קשה סערה גדולה בקרב היהדות החרדית כולה
שנהפכה למדורת אש קודש נוכח נחשול החילוניות שעמדה להציף את ערי
ישראל ולהחדיר את הרפורמה במחנה ישראל.

הסערה בקרב היהדות החרדית הגיעה לשיאה כשנודע כי אנשי כתות
הזושעים מתכוונים לקיים קונגרס ארצי בעיר ברונושווייג להפיק זממם הרעה
ולהכריז על תורה חדשה אשר לא שערם אבותינו ולקרוא מרד בנותן התורה
מלכו של עולם יתברך שמו. גאוני הדור גודעזעו ויצאו אל העם לקדשו
ולטהרו להבדיל אותו מזוהמת הפושעים הללו שעמדו לקעקע ביצת אמונתנו
הציונה של צננס באנו באש ובמים. ואבותינו מדור דור למענה הועלה על מוקדה
הי"ד. רבינו זיע"א התיצב אותה שעה בראש המערכה יצא ובא לפני עדת
ה' נסע מעיר לעיר ומכפר לכפר חיזק ברכים כושלות הפיח רוח טהרה
בלבבות והחדיר את ההכרה לצאת למלחמת תנופה נגד המשחיתים ולהוציאם
מצדת ישראל אף הוא בא בדברים עם כל רועי ישראל וכל בעל בעמיו עסקנים
ומנהיגים וראשי צבור ארגן איתם והתוה קוי פעולות למען הפר עצת מחבלים
כרם ה' צבאות. רבינו זיע"א נתגלה אז במלא הדרו כמצביא וקברניט היודע
לנהל את ספינת היהדות החרדית שלא תטרף בתוך ים החילוניות הזועף והסוער.
מטעם רבינו זיע"א יצא אז קול קורא חוצב להבות אש להזהיר
גדולים על הקטנים להתרחק מקשר של רשעים לעמוד כחומה בצורה ולהגן
על קדושתנו.

והרי הקריאה הקדושה במלואה אות באות:

מכתב גלוי נגד העצרת בוגדים

ע"ד המהומה והפרצה שנפרץ אז בימ"ס ההם בעיר ברוינשווייג,
כתב זאת הגהיק מרן אברהם שאג זע"א לפרסם ברבים

שילית

חקרני אל ודע לבבי בחנני ודע שרעפי וראה אם דרך צוצב כי
ונחני בדרך עולם.

שמעתי ותרגזו בסני. שמה החוקתני ועפעפינו יולו מים בושנו מאד
להיות כזאת בישראל. הפתגם אשר נעשה מעצרת בוגדים בנים משחיתים
בעיר ברוינשווייג בקיץ העבר כלו סג יחדיו חשבו מזימות להרוס כרם חמד
ישראל להסיר משובתו ופרוץ גדרו והי' למרמס. לבטל מנהגות הקדושות
אשר הכינו גם חקרו אבותנו הקדושים כולם יסודותם מהררי קודש מפי
חכמי התלמוד ומדרשים אשר אין ערוך עליהם. ומסילות בלבנם משם לעלות
על במתי עב להרוס יסודי הדת תורתנו הקדושה תורה שבעל פה הש"ס
ופוסקים. תורה צוה לנו משה מורשה פה אל פה עד רבותינו שבכל חכמי
התלמוד המה ראו עד סוף כל הדורות ואמרו עת לעשות לה'. וכתבו כל
דברי התורה הזאת שבעל פה באר היטב בתלמוד. וזה השלחן אשר לפני
ה' כסולת נקיה יאכלו ענוים וישבעו אשר יעשה האדם והי' בהם — ועל פי
הדברים האלה כרתו אבותנו ברית קיימו וקבלו לקיים את כל דברי התלמוד
וכל מי שחולק על דברי הגמרא והפוסקים אין לו חלק בתורת ה' ולא יהי'
לו ער ועונה בישראל והוא המאמינים והאפרקורסים ויבדל מעדת ישראל.

ועתה אחינו בני ישראל! המאמינים עלי שרשי האמת. התבוננו בחכמי
התלמוד ותדעו כי רוח ה' בקרבם המה מרחוק יביטו לסתום פי דוברי שקר
והקדימו צרי למכה להיות תורה שבעל פה נכתב בעט ברזל ועופרת זה
שבע עשרה מאות שנים לחבור המשנה. ושלוש עשרה מאות שנים לחבור
התלמוד ונחתם פתוחי חותם קודש לה' עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע...
ואנשי הבליעל האלה אשר חשבו להרוס יסוד התלמוד טח עיניהם מראות.
כי לא יעשו ידיהם תושי'. כי ההטיר גוי דתם אשר קבלו בימים ההם דת
חדשה. ולמה יגרע חז"ש עם ישראל להמיר האמת אשר הורישו לנו נוחלי
הדת בעלי התלמוד. ואלו לא היתה התורה לעת הזאת לנו שעשועים יום
יום עפ"י אדון הנביאים. ראוי הי' לקבל את אשר יצוה לנו חכמים אלה
בימים ההם כי אנשי מופת המה כנודע לנו ממעשים רבים ונפלאים שנעשו
על ידם והמה בכתובים בתלמוד מימים ההם. ושיטו לבבכם שלומי אמוני
ישראל האם החטאים האלה הכופרים בתורה שבע"פ יחזיקו בכל מצוות אשר
אמרו חז"ל שאינו נוהגת אלא בארץ. או אם נזהרים מלהשחית הפיאוח שלא
בתער וכדומה רוב המצוות אין זה כי אם רוע לב. מקל שקד אני רואה
למאוס בטוב ולבחור ברע ואין אמון במ והביטו וראו אנשי לבב כמה גברו
חז"ש בעלי התלמוד לעשות רצון קונם עד כי מסרו נפשם על כל מצוה
קלה (כר' עקיבא שלא רצה לזלול בנטילת ידים עירובין כ"א ע"ב) ועת

לעשות לה' הנצחיות דבריהם לבטל כמה מצות. ושופר ביום הדין יוכיח, מזאת נבין כי הכל מיר ה' עליהם השביל והמה קבלו איש מפי איש עד ארון הנביאים עד כמה לאל ידם לעשות משמרת. ומשמרת למשמרת. ועליהם אנחנו מזהירים בלא חסור. — ולו חכמו ישכילו זאת האנשים החוטאים האלה כי תאלמנה שפתי שקר. אך מאת ה' היתה זאת לסכל עצמם המטים עקלקלותם לגלות צפון לבם הרע שורש פורה ראש ולענה ולהולכים את פועלי און למען לא ישגעו המקן עם לקולם ולשנות חו"ש על ידם שום מנהג ממנהגי ישראל הקדושים וידעו כי רשת טמנו לגפשמם ודרכו קשתם לירות בו אופל לישרי לב.

לכן אקרא בגרון שמעו נא אחינו בני ישראל; אל תשמעו לעצת הרשעים האלה כי כל מי שאינו מאמין בתורה שבעל פה הגמרא והפוסקים. לא זו שיבדל מעדת ישראל אך גם אין לו שום אמונה. ואסור לשנות שום מנהג ממנהגי ישראל הקדושים. ואל אנשי מעשה המפורסמים לצדיקים אנשי אמת הקרובים אל החלל המסיתים האלה. לפניהם אשפוך שיחי לקנא קנאת ה' צבאות להשתדל אצל שרי המדינות והמלכים אשר במחוזות אלה לתת רסן בפיהם ולא ינתן דת חדשה בקרב הארץ והרס ייהרסם ונפלה ולא תוסיף קום וחלילה להם להתרשל בדבר הזה. כי ה' יודע לו ה' מההכרח לבוא רבנים ממדינה זו אל פני מלכים ושרים אשר שם במחוזות אלה. לא נופל גם אנכי ההדיוט לבוא עם אנשים חברים יראי ה' לדלג על ההרים ולכתת רגלי לקנא קנאת ה' צבאות. ומודעה רבה זאת יודע לעין כל ישראל כי כל הנעשה מעצרת בוגדים אשר כאפס ואין יחשב כי דבריהם בנויים על אדני שקר וקו תוהו כי אין אמון כם — ועל דבר שוא והיתול בענין כל נדרי הבל יפצה פיהם. כי כל העמים יודעים כמה יוקר בעיני ישראל שבועות שוא. ואם כדברי הטפשים האלה שכל נדרי מכלל כל שבועות שבין אדם לחבירו. הלא כל שבועות הדיינים שבועות שוא המה. ורואה אני שהחטאים האלה רצו לשלוח יד גם בדברי קבלה להתיר נשים נכריות וכמה התענה עזרא הסופר על מעל הזה וקוה קייתי לה' כי בכוא הדבר לפני המלך ושרים יראו וידעו כי האנשים האלה רוצים להמיר טוב ברע ולהרוס הדת ולהפוך כל העמים למינות. לא כן אנחנו עם ישראל התולכים בתורת ה' מצויות מפי ר"ל להתפלל בשלומה של מלכות ולקבל עלינו עול דתם דת המלך אשר איננו נגד דת תורתנו הקדושה עד כי יערה עלנו ממרום לרחם עמו ישראל ולהרים קרן משיחו. אז יודע בגוים הכרת הטובה אשר עלינו מוטל נגדם על כי חסינו תחת צלם בגלות הזה.

הפ"ד המזכיר לכבוד ה' ותורתו טובל ביערות דב"ש אמת עטוי וחותם לעד שמו.

אברהם שאג מפ"ש

קריאת רבינו זיע"א עשתה רושם אדיר כי נפל פחדו ומוראו על הקרובים והרחיקים בכל מקום אשר דבר רבינו זיע"א מגיע נקהלו החרדים בעריהם לחוק ולחקן את בדק הכית ולהתבדל מעדת הרשעים האלה ועל ידי זה היו כל קהלות הקודש לפליטה גדולה ועצת הרשעים סוכלת.

בהתאסף ראשי עם

רק עשרים וחמש שנה חלפו מהמלחמה הכבדה מלחמת ה' של היהדות החרדית עם כת מתקני הדת שנקהלו בעיר גרונושווייג ושוב התקשרו השמים הבהירים בעננים קודרים, פריצי ישראל הוסיפו ללטוש עין על קדשי ישראל ולחבל בדמות היהדות הצרופה ושוב פעם הזדקקה דמותו האצילית של רבינו זיע"א במלוא הדרה ויטעתה, רבינו ה' שוב הברית התיכון המעורר והמפעיל, והכנוס הגדול שהתאסף למען יסוד הקהלות החרדיות והקמת חברת "שומרי משמרת הדת" בראשות כל גאוני וצדיקי המדינה נתן עיניו ברבינו הגדול זיע"א ובחרו בו בתור יושב ראש הכנסיה שנמשכה יותר משני חודשים.

בשנת תרכ"ט התאספו ראשי עם כל גאוני וצדיקי הדור שבמדינת הונגריה לסכס עצה נגד הרפורמים שהתארגנו בכח גדול ומגמתם היה למשוך בכח הממשלה ולהרס חלילה את כל עיני הדת. בכנסיה גדולה זאת נקהלו שלש מאות וחמשים רבני הקהלות גאונים וצדיקים ארוי הלבנון ואדירי התורה רועי ישראל לעמוד על נפשם. והקימו חברת "שומרי משמרת הדת" להצלת התורה והעם בישראל. הכנסיה הגדולה הזאת הרעישו אז את כל העולם. והכניסה רוח חיים בחיי היהדות החרדית. אשר התחילה לנשום לרווחה. ובכל ערי המדינה עיר ועיר. כפר וכפר. נוסדו קהלות חרדיות עצמאיות. שהצילו את היהדות החרדית כולה עד היום הזה.

במהלך הכנסיה הגדולה הזאת בא לכלל גילוי אורו הגדול של רבינו זיע"א עומק תבינתו וגודל שכלו המקיף ודמות דיוקנו של רבינו זיע"א היה שפוך על פני כל הכנסיה.

ועל מדת השפעתו של רבינו זיע"א בכנסיה גדולה זו. תעיד העובדה שמסר הגה"צ המפורסם רבי קאפיל רייך זצ"ל רב בעיר בידא-פעסט אשר השתחף באותה הכנסיה מפתיחתה ועד נעילתה והוא סיפר לדודי הרה"ג רבי אברהם חיים שאג צוובנר שליט"א בעת בקורו לפני יותר מעשרים שנה ואמר שרבינו זיע"א נבחר פה אחד מכל גאוני וצדיקי הדור הנאספים ליושב ראש הכנסיה הגדולה הזאת ואף כי הכינוס היה מעוטר בארוי ואדירי התורה ראשי גולת אריאל. התבלטה במיוחד קומתו הנהדרה של רבינו זיע"א. תוארו כתואר אחד השרפים. וכאשר פתח פיו לדבר השלך הס באולם. וכל האזנים היו זקופות לכל הגה וניב היוצא משפתותיו הטהורות. ורוח של קדושה היה חופף על פני כל הנאספים שעה שרבינו זיע"א קם לנאום ושכינה מדברת מתוך גרונו ומה נהדר היה המראה אשר יותר משני חדשים בצירוף. ניהל בגבורה ובכחות איתנים את הכנסיה הזאת. את דמותו הגדולה שנתגלה במלוא מראה בשעת כנסיה זאת לעולם לא אשכח — סיים הגאון הישיש את סיפורו.

ובספר "תולדות שמואל" להגה"ק המפורסם רבי שמואל רוזנברג זיע"א אבד"ק ור"מ בק"ק יאונסדארף (בדף מ"ז) מובא בשמו בזה"ל: אמר מרן ז"ל שהיה אצל אסיפה גדולה בפעסט בהקאנגרעס הגדול של חלוקת הארטהדקסי ונעלאגען וגם סיפר מי היו העולים בש"ק לתורה. מי כהן מי לוי. וכו' מפסיר היה הגאון האמיתי כקש"ת מו"ה אברהם שאג זיע"א אבד"ק קאברסדורף.

וכאשר הזכיר את שמו עמד מעל הכסא מחמת יראת הכבוד. ואמר שלא היה מעולם קבוץ נאה של גדולים וצדיקים יחדיו כ"כ עד שעליו אמרו „אשרי עין ראתה אלה“.

ובספר „מלחמת מצוה“ שיצא לאור אח"כ בעיר סיגעט נחפזים הקול קורא וההחלטות של דהננטיה דהגדולה דהנ"ל בחתימת חמשים גדולי הדור וגאוני הזמן שנבחרו לוועד הפועל בתור נציגי כל הקהלות החרדיות. ורבינו זיע"א חתום בראש כל גדולי הדור האלו. והא לכם העתק הקו"ק כצורתו עם החתימות אות באות כפי שנדפס שם:

בעז"ה.

ראשי אלפי ישראל וזקניהם הרבנים הגאונים המאורות הגדולים וכל היושבים על כסאות ההוראה ולכל איש ישראל בעלי הבתים היקרים הדבקים בתה"ק ברכת ה' עליכם וישמרכם מכל צרה ותוכו לשמש צדקה כמ"כ ואוהביו כצאת השמש בגבורתה בית יעקב נוחלי מורשה שמעו נא לקולנו אנחנו ידענו היר הגדולה אשר הראה ה' בשברו מוטות הקאנגרעס אחרי כי השתדל הקולטס-מיניסטר עליו קיום מאדוננו המלך החסיד יר"ה ועוד הגדיל ה' חסדו עמנו כי מלכנו החסיד נתן קיום ותוקף להארגאניזאטיונסשטאטוט אשר בו השגנו החרות שנתקן כל עניני העדה עפ"י התורה והיושר והצדק ולא יוכלו עוד פריצי עמנו למשול עלינו ועל בנינו — וישים נא כל איש הדברים האלה על לבו להבין גודל הנס. ולכן כל איש ישראל אשר יראת ה' בלבבו יצא לצורת ה' בגבורים למען יקבל מאתנו הארגאניזאטיונסשטאטוט על הדרך שגכתב להם מהדורכפיהרונס-קאמיסיאן ובוה יבוא ברכה עלינו ועל ביתו ויהי ממצדיקי הרבים.

וחלילה וחלילה להתרשל בדבר ולטמון ידו בצלחת כי אם מאחרים אנחנו מלהתקבץ ולהקים עלנו הארגאניזאטיונס-שטאטוט. עוד מעט וירימו עלינו אנשי דהקאנגרעס ידם וישובו להתגולל ולמשול עלינו כי אין מנוס מפני הקאנגרעס רק כעקבות הארגאניזאטיונס-שטאטוט. ואם לא יקבל הארגאניזאטיונס-שטאטוט. ח"ו לא תהי' תקומה לשונאי ישראל רח"ל ודבר שפתים בזה אך למחסור ויש לכן קהלה וקהלה למהר ולהחיש להביא ברכה אל ביתה לעשות שפעציאל-שטאטוטען כפי הצטרפה והתקנות הפרטיות האלה יהי' לה למגן ולמחסה למען לא יעלה הכורת עלינו חר"ש והתקנות האלה יש להם תוקף ועזו על כי מיוסדות הנם על אדני הארגאניזאטיונס-שטאטוט אשר אישר וקיים המלך יר"ה והשומע לדברנו עליו נאמר: והי' כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וכו'.

ונפשנו לה' כי יעיר בחסדו לב עמו הקדוש ויכירו באמיתת דברנו אלה וימהרו כל איש ואיש לתת ידו לה' להביא עלינו ברכה ויזכנו ה' במהרה לבוא אל הנחלה ואל המנוחה העומדים על משמרת עבודת ה'.

הק' אברהם שאג חו"ק קאבערסדארף יצ"ו

הק' אברהם יהודא שווארץ הכהן אב"ד בערעגסאז יצ"ו

הק' אברהם יצחק וויינבערגער אבד"ק קלינווארדיין יצ"ו

הק' אהרן פריד אבד"ק ביסרמין יצ"ו

הק' אהרן שמואל בהיג מוהר"י אסאד זצוק"ל אבד"ק סערדאהעל יצ"ו

הק' אהרן דוד דייטש אבד"ק יארמוט יצ"ו

הק' אורי מיללער אבד"ק ברעזווא יצ"ו

הק' אשר אנשיל אבד"ק טשענגער יצ"ו

הק' דוד שיק אבד"ק ווארנאווא יצ"ו

הק' דוד ליב זילברשטיין אבד"ק טרעוועש יצ"ו

הק' דוד ביכלער אבד"ק פאסטא והגלילות יצ"ו

הק' זאב וואלך טענענבוים אבד"ק ווערפעלט יצ"ו

הק' זאב וואלף פוקס אבד"ק סערעד יצ"ו

הק' זאב וואלף מאנדלבוים אבד"ק סטמאר יצ"ו

הק' חיים צבי מאנהיימער אבד"ק אונגוואר יצ"ו

הק' חיים סופר אבד"ק מונקאטש יצ"ו

הק' יהושע אהרן צבי וויינבערגער אבד"ק מארגרעסען יצ"ו

הק' יואל אונגאר אבד"ק פאקאש יצ"ו

הק' יוסף צבי ווייס אבד"ק ערלווא יצ"ו

הק' יצחק נתן ליפשיץ אבד"ק סאנטוי יצ"ו

הק' יקותיאל יהודא טייטעלבוים אבד"ק סיגעט יצ"ו

הק' ישראל מאיר פערלס אבד"ק קאראלי יצ"ו

הק' לייב יולעס אבד"ק שעבעש יצ"ו

הק' מאיר אבעלעס אבד"ק קיטצע יפ"ו

הק' מנחם הכהן אבק"ק צעהלים יצ"ו

הק' מנחם מענדיל פאענט אבד"ק דעש והגליל יצ"ו

הק' משה סגל לעווי אבד"ק מילכדארף יצ"ו

הק' משה שיק מברעזווא אבד"ק חוסט יצ"ו

הק' נפתלי שרייבער אבד"ק קארעלסבורג יצ"ו

הק' פייבל פלויט אבד"ק שוראני יצ"ו

הק' פייש סג"ל אבד"ק טאש יצ"ו

הק' צבי הירש בהרא"מ אבד"ק ליסקא יצ"ו

הק' צבי הירש ווייס אבד"ק סאבראנץ יצ"ו

הק' שמואל שמעלקע אבד"ק סעללעש יצ"ו

הק' שמחה בונם בהיג מו"ה אברהם שמואל בנימין זצוק"ל אבד"ק

טרעסבורג יצ"ו

הק' שמעון יהודא פאנסעדער אבד"ק טאקאי יצ"ו

הק' שרגא יונגרייז אבד"ק טשעטמע והגלילות יצ"ו

המטים עקלקלותם

כת מתקני הדת הרפורמרים ואנשי „השטאטסקווא“ בראותם כי ידם של ראשי גולת אריאל תקיפה וכי חוסמים הם את דרכם ומנפצים אליליהם לרסיסים באו לירי הכרה שמלחמתם עם היראים אבודה בשבילם וכי אין שום סיכויים לעמוד בפני עם התורה העומד על נפשו קדושתו ומסורתו אע"כ שינו את תכניתם והסוו על מגמתם, ובמקום מלחמה גלויה עם היראים יצאו להכות את העם בסנורים ולהטותו מדרך התורה ע"י הקמת „סעמינאר לרבנים“ שבו יחנכו את הנוער לתורה ולהשכלה — בדרך תרעובות זה אמרו להחזיר את שיטתם הרעה ללב התמימים שאינם יודעים להבין בין חכלת לקלא אילן.

באותו פרק הקימו „השטאטסקווא“ „סעמינאר לרבנים“ לתורה והשכלה ביחד והתחילו לקצץ נטעי נאמנים מחוה"ק. גאוני המדינה חזו את הסכנה הנשקפת מתכנית חדשה זו שיש בה בכדי להעביר על הדת רבים ושלמים חו"ש לכן קמו וגילו לפני העם את מהות הסכנה והוציאו את המהרסיים ממחנה הסאמינים. ויאכדו מתוך הקהל.

אחד עשר ראשי גאוני המדינה שכינו אותם בשם „אחד עשר כוכביא“ ביניהם רבינו זיע"א הוציאו או כרוז שהסעיר את הרוחות. והמחבלים גרעתו ונסוגו אחור וימין ה' רוממה. והרי נוסח הכרוז שהוציאו ראשי וגאוני המדינה נגד „הסעמינאר לרבנים“ ככתבו וכלשונו (גדפס בספר „חתן סופר“ על שו"ע או"ח חלק ראשון להגה"ק רבי שמואל עהרנפלד זיע"א שהיה גאב"ד דק"ק מטסדורף).

בית יעקב ובני ישראל שמעו ותחי נפשכם.

מזקנים נחבונן הנביא יהזקאל קפיטל ל"ג אמר בן אדם צופה נתחית לבית ישראל ושמעת מפי דבר ותוהרת אותם טמנו והצופה כי יראה את החרב ולא חקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא החרב ותקח מהם נפש תוא בעונו נלקח ודמו מיד הצופה אדרוש ואזהרה זו לא לבד הנביא נצטוה בה. אך כל רבני ומנהיגי של כל דור ודור עיין במס' שבת (דף נ"ה.) כי נלכדו זקני הדור שקיימו כל התורה מאלף ועד תיוו יען שלא מיחו בשרים הגם שלא היו מקבלים התוכחה ובירושלמי דסוטה פ' אלו נאמרים והובא ברמב"ן בנימוקי חומש פ' כי תבוא. ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת אשר לא למד ולא קיים לא נאמר אלא אפילו למד וקיים ולא הקים ארז דברי התורה וכו' ולכן עלינו היום המצוה להרים כשופר קולנו ולקרא בגרון. הבנים בגים לתורתנו הקדושה ולאבותנו הקדושים ומאמינים בד' ועולים בנתיבות עולם ככל המקיבל מפי התלמוד והגאונים והמאסף לדברי אלוקים חיים השו"ע ומבארי דבריו „סורו סורו מבית הסעמינאר“ עם שונים אל תתערבו אל תלכו בדרך אותם כי כל ראבינגער סעמינאר בית און הוא כי לא ימצא דרך נכון אשר על פיו נוכל להעריך סעמינאר גאשר יוכשר עמי דיני תורתנו הקדושה ובכ"ז אופן שיעריכו אותו הוא מלא סיגים עמל ואון. וכן יצא דבר בועד הרבנים בשנת תרכ"ט לפ"ק בעיר אפען. ומהסעמינאר יצאו החושבים רעה על תורתנו הקדושה להרית אותנו מאמונת אבותנו ואין

אמן בהם להורות בכל דבר הוראה הן הנוגע ליום או שבתות ומועדים או הוראות איסור והיתר או לסמוך שוחטים מה גם בכל דיני אישות הוראותיהם ומעשיהם אין לסמוך עליהם (כאשר נגמר והוסכם בועד הגדול של הרבנים בשנת תרכ"ט בעיר אפען יע"א). ולעולם לא יוכשרו לשרת בקודש לפני עם ה' כי לא לאמונה גברו נתקן הדברים עפ"י דיני תורה רק לשאוף חפץ האות נפשם יחפצו. ועל כיוצא בהם אמר הנביא יחזקאל קפוטל ליד מ' ד' את הנחלות לא חזקתם את החולה לא רפאתם וכו' לכן קראו להם: אתם דעת תורתנו מאסתם ונמאסכם מכהן לנו:

וכן הוא תוקף אוהרתנו שאיש ממנו אל ישלח את בנו לבית הסעמינאר כי מורעו נתן למפירי ברית ומחסיאי הרבים וכן אנחנו מזהירים ועומדים שלא להתנדב כסף או שוה כסף לבית הסעמינאר וכן מזהיר כל מורה הוראה מאתנו שלא לסמוך לתת התרת הוראה וגם אם יהי' פורש בכתב שהוא רק בדיני וושט וצומת הגידין מכל אלה יחדל והרב העובר על אוהרה זו אחרי שמעה ויתן הוד עטרת התרת הוראה לאחד מתלמידי הסעמינאר גלה לעין כל כי לבבו אינו נאמן לד' וכשל עוזר ונפל עוזר:

ואם יקרה מקרה לא טהור ח"ו ששימו באחת הקהלות משרת הקודש על שכם אחד מתלמידי הסעמינאר או איש אשר אין לו תורה ויראת שמים או המצוה ואזהרה על כל יראי ד' אשר בתוך המקהלה ההיא לפרוש עצמם מתוך העדה ויכתבו נפשם ונפשות ביתם תחת דגל רב כשר. וגם אם יאמרו מנהיגי העדה ההוא שלו' יהי' לנו ואנחנו נקבל רב הסעמינאר (או פרעדיגער) ואתם תברורו לכם דיין או מו"צ אך נהי' לאגודה אחת וראש אחד יהי' לכלנו אל תאבו להם וחלילה לשמוע להם להמשיך יפעת תורתנו הקדושה ולהניח שבט החובלים על גורל הצדיקים. אל יתעו אתכם אחינו מגדינו באמרם מה טוב ומה נעים שברג אחים גם יחד בשלום יאמרו להם אהבת אדם ואהבת אחים וריעות הם חיי רוחנו ותורתנו הקדושה מגדלת השלום גם לאויבנו ושונאנו צותה לא תקום ולא תטור. אך למסית ומדיח צותה כי לא נשמע אליו ואתם אם לשלום באתם אל תביאו המשחית אל חוך קהלנו:

התחזקו והיו לאנשים בכל עיר ועיר אשר ח"ו בה יקבלו אחד מתלמידי הסעמינאר כי תתפרדו מתוך העדה ואל יפנה לבבכם לפטור עצמיכם מתוך החיוב הזה כי אתם קשורים באנשים הבוחרים אותו בברית משפחה או חתונים או בעסקי קנינים דעו כי על כל אלה נאמר ה' תגמלו זאת הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך שוא תשועת אדם והאומרים כי תלמידי הסעמינאר לא ירעו להם באמונתם ובקיום מצות ד' כי לבבם נאמן בד' ולתורתו. לא כן הדבר כי מלבד שאמרו רבותינו אל תאמין בעצמך וכו' עוד הוא רשת פרוסה בפני שאר אנשים אשר אין אמונתם חזקה ואין יודעים להבין בין רע לטוב ויפלו בשחיתותם וגם הבנים אשר יולדו והדור האחרון ילכדו בפחים אשר נטמנו להם וגם כי כלל גדול אשר אמרו רבותנו הנספל לעוברי עבירה יענש כעוברי עבירה:

ודעו כי ח"ו אם לא תשמעו לדברינו אלה רעות שונאי ישראל גדולת מאד רחמנא ליצפן כי בימים הקדמונים אם גבר האויב וקבלו עדה אחת עליהם רב החובלים והמתעה את ד' ה' יראי ד' מוגשים בנחושתיית לא

יכלו לצארו מתוך דדעדה ומקהלדה אשר דרו בה לא כן עתה כי הרחיב ד' לנו והמלך האדיר ושרי הארץ נתנו האויטאנאמיע. לכן החוב והמצודה גיגשת עלינו לעשות גדרים לכרם ד' צבאות גדר מזה וגדר מזה לבלי יעלו עליו השועלים הקטנים ולזאת כל ירא ד' ואוהב תורתו הקדושה ימהר לצאת מתוך העדה ההיא אשר תקבל מנהיג מן הסעמינאר או ממפירי ברית:

והזהרו בדברי רבותינו בפיק אבות הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע שזה לא גאמל על מי ששולח ידו בממון דהו כי מאיש עושה עול כל אחר יברח. ודבר החכם בזה למותר דק המאמר מוטב במי שדיעותיו נפסדות. וכאשר בא ביאורו בפירוש המשניות להרמב"ם ז"ל ובהלכותיו בהלכות דיעות פ"ו ומדברי הנביאים הוא אשר על זה הרבו להזהר כל הנביאים וביותר המלך החסיד שלמה בנו החכם מכל אדם. והנה זה קול העובר דברי הנביאים אשר עליהם נאמר ביהזקאל ל"ג ושמע השומע את קול השופר ולא גוהר דמו בו יהי והוא נזהר נפשו מלש אשר אנו משמיעים באזני כל קהל עם ד' ואב לבנים יודע אמיתות פסק זה האמנו בנביאיו ובחכמיו תאמנו ותצליחו בכל מעשה ידיכם. וגזכה כי תמלא הארץ דעת ד'.

הנה על פסקא דנא חתמו רובם ככולם רבני מדינת אונגארין ה' יברכם יחיים וישמרו גאונם וצדיקי עולם ה' יאריך ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים ורק קצתם אשר כבר חטה בעלמא דקשוט אזכיר אשר התחילו בתיקון האיסור הנ"ל למען יהי שפתותיהם הקדושים דובבות בקבר ה"ה עדה קדושה נבחרה עטרת תפארת כל בני הגולה גאונים וקדושי עליונים אשר בעת חיותם מסרו נפשם על קדושת השם לקדש שמו הגדול והנורא בעבודתם עבודה תמה והרבצת תורתם דדקדושה לתלמידים אלפים מסובלים מזריקת מי טהרה בלבב עם ד' וכעת חלקם בחיים חיי עולם עם נהגים מזיו השכינה אשרי חלקם וגורלם אשר הוא בנעימים נעימות בימינו נצח וכסדר אלפא בית' אזכיר שמותיהם הקדושים ז"ל ה"ה ארמז"ר רבינו הגאון הצדיק מו"ה אברהם שמואל בנימין טופר ז"ל אב"ד דק"ק ס"ב והרב הגאון הצדיק מו"ה אברהם שאג ז"ל שה"י אב"ד בק"ק קאברסדארף ומנוחתו כבוד בירושלים ע"ה"ק. והרב הגאון הצדיק מו"ה אשר אנשיל ז"ל אב"ד דק"ק טשענגער והרב הגאון הצדיק מו"ה אהרן דוד דייטש ז"ל אב"ד יארמוטה. והרב הגאון הצדיק מו"ה זאב וואף טענענבוים ז"ל אב"ד דק"ק ווערפליט. והרב הגאון הצדיק מו"ה ירמי' לעוו ז"ל אב"ד דק"ק אויהעל. והרב הגאון הצדיק מו"ה מנחם אש ז"ל אב"ד דק"ק אונגוואר. והרב הגאון הצדיק מו"ה משה פערע ז"ל אב"ד דק"ק פערשניירארף. והרב הגאון הצדיק מו"ה משה לעווינגער ז"ל אב"ד דק"ק וויצען. והרב הגאון הצדיק מו"ה צבי הירש אב"ד דק"ק ליסקא. והרב הנאון הצדיק מו"ה שמואל שמעלקע ז"ל אב"ד דק"ק סעלעש אלו צדיקי עולם אחר עשר כמוכנים וכוזהר הרקיע מזהירים מצדיקי הרבים זכותם יגן עלינו ועל זרעינו הנאהבים והנעימים בחייהם גם במותם לא נפרדו לעשות שם קשר חזק ואמין בצירוף שאר צדיקי עולם לגזור בגזירת עירין מה שגזרו למטה וקיימו בב"ד של מעלה מה שקבלו למטה ואשרי להם לצדיקי קדושי עליונים אלו שגדרו לנו גדר ע"י גזירתם זאת. (כוודאי לא ימצא איש מזרע ישראל הוא אשר יעז פניו להרהר ומכש"כ חר"ש לעשות מעשה רשע ותועבה להיות חלקו וגורלו עם רשעי הדור או עם מנהיגיהם

אשר נפשותם מהערב רב כמבואר בזה"ק שבציקבא דמשיחא יהיו הרבה מנהיגי הדור מהערב רב אשר לא מכני ישראל המה אשר עשו הענל והרשעו את ישראל בעת ההוא כן בעת"ר עדיין ידם גטויה באחרית הימים להחסיא את עם ד' להעמיד צעם בזהכל רח"ל).

קיימו וקבלו כל יראי ה' וחושבי שמו ארת רחוקי דהאיסור עליהם ועל זרעם להיורר עושים כדברי רבותינו. והיה דזירא ארת דבר ה' התלכד בשורות היראים. ועמדו כחומה בצורה רחצת משמעת גאוני הדור שהזהירו כזהר הרקיע.

השקפתו על גלות וגאולה ועניני חנוך

למעלה ממאה שנה מאז רבינו זיע"א כתב את הדברים הבאים, והרי הם משקפים את שיטת היהדות החרדית במצבנו הנוכחי, וכאילו נכתבו בתקופתנו. ת.

רבינו זיע"א רואה מקור הרעה בהגדרות עם האומות, ובשיטת "כוחי ועוצם ידי" והחנוך של התפשים ואת דעתו הוא משמי: ברמה ובשפה ברורה, וטעמם לא פג עד ימים אלה.

והרי כמה ביטויים מתוך אמרותיו ככתבם וכלשונם:

(א) ירושלים צריכה להיות חרותה על לב כל אדם מישראל — ואפשר לפרש בזה דברי המשורר: „אם אשכחך ירושלים" והוא כי זכרון ירושלים יאות משני פנים אם שלא ישכח הנזה הטוב והקדושה אשר היה לנו והדבור למען לא ישכח. ואמנם ישנו מפנים אחר והוא כי הדבר חרות על לבו אי אפשר לשכוח ורק כי בעצב ויחס לבו והדבור החצונה הוא להשיב נפשו על ידי הדבור כמאמר החכם „דאגה ישיחנה". וזה כוונת המשורר מה שאני מזכיר ירושלים אל תדמי! שהיה למען לא אשכחך כי אם אשכחך תשכך ימיני, רק מפאת השני כי תדבק לשוני אם לא אזכרכי ואם לא אעלה על ראש שמחתי, כי אי אפשר לשמות רק אחר התעוררות בבכי על ירושלים. (דרשות הרא"ש לרבינו זיע"א דרוש ל"ה דף ל"ו).

(ב) ובה יש לפרש דברי הנביא: „מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אומר לציון מלך אלקיך". והוא דלו היה לעת הגאולה מיועד מלחמות ורעות נגד האומות היו האומות מתגרות בנו, גם לא לישראל הטובה בשלימות, כי אם אין שלום אין כיום, לא כן כי „וכתתו חרבותם לאתים" ולא יהיה עוד קשת ומלחמה רק יתרבה המשרה והשדום וגם להאומות יטיב ה' עמנו לעת הגאולה וא"כ הטובה בשלימות לנו וגם האומות ראויים לשמות וכש"כ שא יהי נגד תפילתינו על הגאולה כי לא תהי זאת ח"ו להם לרעה כי גם הם יקבלו הטוב בשכר שחסינו בצילם בגלות ואם כי יהיה המלוכה לקרן ישראל וירום קרננו על כל האומות, הלא ימלא הארץ דעה, וידעו כי מאת ה' היתה זאת וימחלו על כבודם בראותם „כי מאת ה' היא, לא בכחינו ועוצם ידינו עליהם". יודו לה, וזה דברי הנביא „מה נאוו על ההרים רגלי מבשרי שיהי באופן הזאת כי ישמיע שלום מתחלה על כל האומות „מבשר טוב" רק טוב לא רע לשום אומה „ומשמיע ישועה" באופן „אומר לציון מלך אלקיך" שיתנו לו כתר המלוכה להמליך מלך המשיח ובלצ"ג אמן. (דרשות הרא"ש לרבינו זיע"א דרוש פ"ב דף ע"ו).

ג) על אלה אני בוכיה עיני יורדה מים כי רחק ממני "מנחם משיב נפשי כי בני שוממים כי גבר אויב" — וגיל כי הנחמה של הבל אשר הפושעים מתנחמים בה בהשיגם חירות מה בגלות המר הזה, כעת עתה (בערגער רעכט) הוא מוסיף צער ויגון, כי הוא כליון הדת חלילה, וכמה פעמים הפליגו רז"ל בשבח המקום ב"ה שצדקה עשה עמנו שאינם מעמידים מישראל שום שררה, ואדרבה מזה גדלו והצליחו מעשה שטן כי יונקי שוים מהרה עד לא טעמו אמונת ה' יפלו שחת אשר יורידם שמה ללמוד חכמות חצוניות וזה שאמר הנביא: "עיני יורדה מים כי רחק ממני מנחם משיב נפשי" — שהנחמה איני משיבת נפשי, כי בנים שוממים מעבודת ה' — "כי גבר אויב" והבן, אשר כזאח בעו"ה לעת עתה כי רבים ישכילו בעקלקלותם לייסד הבתי כנסיות ומדרשות על אופן שמורידים הבנים לבאר שחת וקוברים בניהם עתיקי שדים, ולא כן דרכה של תורה כי אם ירצה האדם לגדל בניו לתורה ולעבודת ה' הנה צריך לראות שלא יטמו טעם מר, ובוצין בוצין מקטפי, ירגילו בתורה ובעבודה לילך מעלה מעלה (ספר דרשות הרא"ש לרבינו זיע"א דרוש נ"ב דף נ"ג).

אכן דברים קולעים מאירים כספירים הראויים למי שאמרם.

צפית לישועה

רבינו זיע"א מיום עמדו על דעתו ועד צאת נשמתו חטהורה לא הסיח דעתו מצפיה לישועה וכיסופין נפשיים בלתי פוסקים לחקמת שכונתא מעפרא, והתגלות אלקותו ית"ש על כל העולם כולו.

רבינו זיע"א היה משתוקק כדוגמת רבו הגאון בעל חתם סופר זיע"א לעלות לארה"ק ולחונן את עפרה, ולהתעורר בצחצחות אורה, שהיא חיי נשמות ואכן בקשתו ושאיפתו נתמלאה, ולעת זקנתו עזב את ארץ העמים ועלה לשכון כבוד בירושלים עיה"ק, משאת נפשו משחר טל ילדותו בלויית בחיר תלמידיו מרן הגרי"ח זוננפלד זיע"א.

עליית רבינו זיע"א להר הקודש ירושלים ת"ו, אף כי לא האריך כאן שנים עברה תורתו ושיטת הנהגתו לידיים נאמנות ומסורות, לידי תלמידו הגה"ק מרן יוסף חיים זוננפלד זיע"א, הוא הגבר אשר ששים שנות רצופות לחם מלחמת ה' במסירות נפשו, יצא ובא והגין על קדושת ירושלים, ועל בתי החנוך שבה והציל את היהדות החרדית מכף כל הקמים עליה.

בשעת עליית רבינו זיע"א לארה"ק עם תלמידו הגדול אי אפשר היה לבן תמותה פשוט להבין דרכי ד' ולחדור לפרטי המאורע הנשגב הזה, איש לא ידע, או כי בעליה זו חבוייה הצלת היהדות החרדית בא"י וכי ספינה זו שבה הפליגו השנים לארה"ק, היא ספינת ההצלה של היהדות החרדית כולה בירושלים.

עברו שנים והחפשים בארה"ק איימו לכבוש את מבצרי התורה בא"י ולפרוש שלטונם של היהדות החרדית כולה והסכנה גברה. נתנה היהדות החרדית את עיניה בבחיר בניה רבינו מרן הגרי"ח זוננפלד זיע"א רבה של ירושלים, אשר התייצב בראש המערכה, והלך בכחו של רבו הגדול זיע"א וביצר עמדת היהדות החרדית, תחם תחומיה, וגדר גדריה, וזקף את קומתה, והניח יסודות העדה החרדית ברוח מרן החת"ס זיע"א ורבו רבינו הגר"א שאג זיע"א, ובדרך זו סלל

לפני היהדות החרדית את המסילה העולה בית א-ל וגיבש את העמודים אשר עליהם מושבתים יסודות היהדות החרדית בירושלם עד היום הזה.

בשנת תרל"ג בצע את מחשבתו הטוהרה לעלית לארה"ק. חתנו הגר"ם רוננפלד זצ"ל גאב"ד עיר מישקולץ במדינת הונגריא מתאר את נסיעתו לארה"ק בהעתון "היהודי" שי"ל בפרסבורג בזה"ד: בן שבעים ושתיים שנה היה רבינו כאשר שינס את מתניו לסכנה וטורח הדרך לעבור ארצות ימים למען יזכה לראות את ארץ הקדושה לנשק עפרה ולהתפלל לפני חומת היכל ה'. אלפי אנשים רבני הקהלות ויראי ד' נקבצו בעיר בידען למפרד מאת רבן ומאורן של ישראל רבינו זיע"א. ומה נזדר היה המחזה לראות אותו ולשמוע בקולו בשעת פרידתו ממנו ראו שהשכינה שרויה עליו, וכאשר רועי ישראל נשאו קול בכי ויללה לאמור: אבי אבי רכב ישראל ופרשיו עד מי נטשת הצאן? היתה חשובתו — בני וריעי האהובים למה אתם בוכים הלא בן שבעים ושתיים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וללחום מלחמת ה' נגד המהרסים. ד' הטוב חנן עמי והוסיף לי על ימי שתי שנים הלא גם פה צריך אני ואתם להיות מוכן בכל יום אל קורא אלי ממרום: „צו אל ביתך ולך שוב אל מקורך"... כל קהל הנאספים הוסיפו לבכות ואמרו קשה עלינו פרידתו של רבינו ומאורנו...

הנסיעה היתה אז כרוכה במסירות נפש בסכנות עצומות ובנזודים בים וביבשה. תלמידו הגדול רבינו מרן הגר"ח זוננפלד זיע"א אמר על עצמו שלא היה בדעתו אז לעלות לארה"ק כי לא מצא את עצמו ראוי להמצא בארה"ק אבל הוא לא יכול גם להפרד מרבו הקדוש והחליט ללוותו על דרכו להקל עליו את טלטול הנסיעה. והנסיעה אז ארכה הרבה זמן ובכדי שרבו לא ישאר משך זמן זה בלי בשר לשבת. למד שלושים יום לפני הנסיעה את אומנות השחיטה ובמשך ימי הנסיעה שחט בשביד רבו הקדוש ב' עופות ובבואו לארץ החביא את סכין השחיטה ולא שחט שוב כל ימיו (נדפס בעמודא דנהורא להרב משה בלוי ז"ל).

בהופיע רבינו הקדוש זיע"א לעיה"ק ת"ו יצאו לקראתם תושבי ירושלים עם גדולי התורה ובראשם הגה"ק שר התירה מרן מאיר אוירבך זיע"א אבד"ק קאליש וראב"ד ירושלם בימים ההם, וקדמו אותו ברוב פאר ויקר. וזקני ירושלים מספרים מה נורא היה המחזה לראות את איש אלוקים קדוש ד' רבינו זיע"א בעת קריעת בגדיו כדין, ובכיותיו על חורבן ירושלים. שכב על הארץ וחבק את עפרה לקיים „כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחיננו". כל הקהל געו אתו ביחד בבכי הקולות פלחו את האויר עד לרקיע השמים וההתעוררות היתה גדולה מאד.

ואם אחרי כל ההרפתקאות והמלחמות שעברו על ראשה של היהדות חורדית בארה"ק מאז עלות רבינו זיע"א ועד היום, עדיין ממשיכה היהדות החרדית את דרכה ומוסיפה לקיים חיים תורתיים צבוריים מלאים ולגדל דורות לתורה ולקדושה הרי זה הודות לעליה הסטורית זו — הוה אומר: רבינו זיע"א בעליתו לארה"ק הציל את שארית הפליטה של היהדות החרדית בארה"ק הצלת-נצח. האחד שבדור אשר הבין משמעות מאורע זה הי' תלמידו הגדול רבינו מרן הגר"ח זוננפלד זיע"א אשר מרגלא בפומיה שהוא רואה לעצמו זכות גדול שקבל הערכה והנהגה מאת רבינו הקדוש זיע"א העומדת לו בכל תהלוכות חייו, ויצוין בזה כי רבינו מרן יוסף חיים זוננפלד זיע"א השאיר בצוואתו להניחו על יד מקום מנוחתו של מורו ורבו רבינו זיע"א. ולציין על מצבתו „פ"ג תלמיד

תמונת הור כ"ק רבינו הנח"ק
מין יוסף חיים זוננפלד זיע"א
תלמיד מובהק לרבינו זיע"א

אצל רבו — צוואה זו שיקפה היטב את רצונו של תלמידו הגדול להנציח בפני בני ירושלים שכל דרכי הנהגתו ומלחמתו מלחמת ה' ללא ליאות היתה בהשראת רבו אשר מתורתו דקה וינק. והוא אשר העלה אותו על אדמת הקודש להגן על העם היושב בציון ולהציל את שארית הפליטה בארץ הקודש.

על חומותיך ירושלים

רבינו הקדוש ז"ע במשך תקופתו הקצרה אשר ישב בקדש בעיה"ק צעד בראש העומדים בפרץ ומגינים על חומת דחינו, וכמו בגולה כן גם כאן גדר גדרי הדת, וחומתו הטהור היה חתום על צביון החיים של היהדות החרדית ועמד כחומת ברזל נגד המהרסים והמחריבים. והרי הקריאה החוצבת להבות אש נגד הפירצה שנעשה בירושלים בפתיחת בית עקד ספרים חילוני, למען לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי ירושלים. והרי הכרוז המלא שיצא מטעם גדולי ירושלים ורבינו זיע"א היה מראשי החותמים.

ג ח ל י א ש

וזה נוסח הכרוז:

בהתאספנו יחד אודות הפרצה שנעשה פעה"ק, אשר זה מקרוב יצאו אנשים נערים מכו' אשכנזים ויחדו להם בית והביאו בו ספרים וקראו לו בית עקד ספרים (ביבלאטיק) ודמראית עין הביאו שמה גם ספרי קדש ואולם למגינת לב יראי ד' נודע הדבר כי הביאו שמה ספרי מינים ואפקורסין, קראים, מסיתים, מיסיונעריין, גם ספרי פושעי ישראל המלגלגים וכופרים בדברי חכמינו ז"ל ועוד. וידוע לכל יראי ה' המכירים ויודעים את טוב מייסדי הבית הלו, אשר זאת היא מצודה פרושה ללכוד לבות נערי בני ישראל, אשר יבואו שמה —ללמוד— ולשקוד בספרי מינים דמשכא, ולכפור בדברי חז"ל, והגם כי כעת אחרי שמעם רעש מיראי ה' על זה אומרים בפיהם כי יוציאו מעתה את ספרי המינים, וישאירו אך ספרי קודש.

אולם היודעים ומכירים אותם, יודעים כי הם בנים לא אמן בם, וגם אינם בני הבדלה להבדיל בין טהור לטמא ובין קודש לחול. לכן למצן הרים מכשול מדרך עמינו, ולשמור כרם ד"צ בעיר קדשנו באנו להודיע האיסור אל כל אחינו יראי ה' לבלי קרוב אל פתח הבית הלו, הרחק כו' כמאמרם ז"ל שאני מינות דמשכא, בטוחים אנחנו כי גם אחינו אשר בחוץ לארץ, היראים וחרדים לדבר ה' ותורתו, יעמדו מנגד, ולא יתמכו בידי עושי זאת מעתה אחרי רואים את כל האמור בזה. וה' צבאות יבער הקוצים מכרמו, ויגן על עמו ועל עירו, ויחיש לנו גוא"צ בבי"א.

הכ"ד הבעה"ח לכבוד התורה, בשי"א לחדש אדר ראשון תרל"ה פעה"ק ירושלים ת"ו, ועתירתינו לה' כי גם מייסדי הבית ישיבו מדרכם וכו' אל דרך ה' ותורתו.

נאם שמואל סלנט

נאם מאיר אויערבאך

[שהי' אח"כ רב ואב"ד בק"מ]

בעת ראש"ד וכוללות אשכנזים ירושלים

נאם אברהם אשכנזי

נאם אברהם שאג מפ"ש

ראש"ל יצ"ו

מלמנים רב יר"מ בק"ק קויבערסדארף יצ"א

אחריהם חתמו עוד אחד ועשרים רבנים מחכמי וגדולי ירושלים זיע"א.

השקפותיו על שיווי זכויות עם ישראל בגולה

השקפת רבינו זיע"א, כמו השקפת רבו הקדוש בעל החת"ס זיע"א, שראה בהשיווי זכויות של האומות בגולה, הארכת הגלות המר שלנו, והיה זהיר מאד בדברי רז"ל, "והיה מתפלל בשלומנו של מלכות". והרי כמה ביטויים מחוץ אמרותיו ככתבם וכלשונם.

"לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" מדינות אלו אשר אנו שוכנים בקרבם כמה אנו חייבים בהם הכרת טובה ואם כי עדי הנה נתנו עם ישראל איזה מס שקורין (טאלארנץ) הלא מידם ומארצם רכשנו אלה וכש"כ עתה כי הגדיל המלך להראות חסדו נגד עם ישראל להעתיק להם לבלתי יתנו שום מס עודף משאר עמים, והנה הכרת הטובה היא לפי כוונת המיטב.

עוד זאת צריכים אנו לחקור אם הנתינת מס היה כדין הנה הנחתה היא גמילות חסד. לא כן חלילה לו היה נתינת המס שלא כדין אין זה גמ"ח. וחס מלהזכיר על המלכים האדירים אשר היה לנו מימי קדם ובפרט החסיד (פראנץ) כי יטלו דבר שלא כדין, ואך אם ישאל אדם הלא כל איש ואיש מכל העמים אשר יגורו בארץ אינם צריכים ליתן מס וקמה יגרע עם ישראל בזה. זה הדבר כל מי שיבוא לגור בארץ על מנת להתעכב שמה הנה כתושב יחשב לו וכל החרות מאנשי המדינה בשבילם. לא כן אנחנו עם ישראל אשר הדת נתונה לנו לחכות בכל יום להרים קרן משיחנו. לילך לארץ ישראל ואנחנו פה רק כאורח ללון ואין לנו משפט בני המדינה וראוי ליתן מס שכר לינה כנהוג בכל כרך גדול שהאורח עובר ושב יתן איזה מס. ולא היה בזה שוב עודה ממלכים אשר עד עתה היו, כי לקחו המס ורק חסד המלך (פרדינאנד) ירום הודו גברו עד מאד לעשות לפנים משורת הדין.

ואך אם אמנם כדת עשו הקצינים אשר נכנסו בעובי הקורה לבקש חסד זאח מאת המלך — אען ואומר: כי לא כדת עשו ובעו"ה הם עושים הכל בלתי ימלכו בחכמי הדור: ולא כן ראינו כי גם המלך דוד אשר הי' משיח ה' לא עשה דבר רק בהמלכת סנהדרין ורק בעו"ה כל המון היהודים רוצים להיות כשרי הפחות והסגנים אשר לא כדת וא"כ למה נכפה הטובה הגדולה הזאת אשר לקחנו מאת ה' בתוך הארץ הזאת ולשלם המס המעט הזה הלא ראינו כי צותה התורה לנו ליקח מים בכסף להראות כי ה' ברכנו להראות עוצם השגתנו בנו כש"כ בגלות המר הזה כי יתגדל שמו יותר. ובה פרשתי דברי הנביא הושע ב', "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי" והוא בגלות המר הזאת אשר יאמר לא עמי מזמנת שנגלינו מארצנו יאמר בני אל חי, בנס הגדול שנחיה בהשפעת טוב, עוד זאת היה ראוי לנו ליתן המס להראות גודל האמונה אשר בקרבנו לצפות יום יום על הגאולה והישועה ורק ללון פה דינת לילה וליתן שכר לינה והיה בזה כבוד הבורא והי' חקצר? למלא לנו את אלה, וא"כ גם בזה יש לפרש דברי הנביא הנ"ל, "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם" כי אנחנו בגלות, יאמר להם בני אל חי" כי מצפים ומאמינים בגאולה עכ"ל. (ספר דרשות הרא"ש לרבינו זיע"א דרוש פ"ב דף ע"ז).

עלה בסערה השמימה

לא זכתה ירושלים לאכסן בחיקה את ארון אלוקים יותר משלש שנים, וכאשר נמלאו לו שבעים וחמש שנה, נתבקש לישיבה של מעלה, אראלים ומצוקים אחוז בארון הקודש, נצחו אראלים את המצוקים בשבה ארון הקודש, ותרב בבת ציון תאניה ואניה, וכל בית ישראל בכז את השריפה אשר שרף ה', כי נגדע הארז אשר בלבנון ובתייתם כל הדור ההוא, חשכו המאורות בארץ ובגולה, הוסרה המצנפת והורמה העטרה. — נקמלו היהודים החרדים בארץ ובגולה לשאת קינים הגה ונהי על על כי גלה כבוד מישראל אשר לאורו נסעו.

* *

למרות חלישות גופו הטהור של רבינו זיע"א וזקנתו לא העלה איש מבאי ביתו על דעתו כי קיצו עלי אדמות כה קרוב כי רבינו זיע"א גילה עד יומו האחרון גבורה נפשית עילאית מלא רעננות, ובמובנים ידועים עוד הגביר רבינו זיע"א את פעילותו בזקנותו בתוספות רעננות ועירנות בבחינת של תלמידי חכמים כל זמן שמוקינים וכו'. עמד בקשר חי עם הגאון האדיר מרן מאיר אורבך מקאליש זיע"א רבה של ירושלים. זה האחרון לא פעל קטנה או גדולה הנוגעים לצרכי העיר מבלי להמלך בדעת קדשו של רבינו זיע"א ועל פיו היו נחתכים כל עניני העיר בכל השטחים הרוחניים הגאון מקאליש זיע"א העריץ את רבינו זיע"א הערצה ללא גבור, מי מלל ומי פילל כי השמש עומדת לבוא בצהרים.

וכשם שזיה עד יומו האחרון מלא תסיסה ורעננות בשטח הדת ועינו החדה היתה פקוחה על חומות ירושלים על כל אוצרות הרוח הגנוזים בתוכה לשמרה ולהגן עליה כך גם ידע אותו צדיק להרבות פעלים בהרבצת התורה, מעשהו בארה"ק כמעשהו בגולה יושב בישיבה מתוך יסורים ומנחיל להתלמידים נקיי הדעת שבירושלים. העוטרים את שולחנו הטהור תורה ויראת שמים, תלמידיו וכל באי ביתו מפליאים את סוד גבורתו של רבינו זיע"א שלא כהתה עינו ולא נס ליחו עד עליית נשמתו לשמי וגנוי מרומים.

האחד שקלט מפי רבינו זיע"א רמז דק על סילוקו כי קרבה לבוא היה תלמידו הגדול הגה"ק מרן יוסף חיים זוננפלד זיע"א, כפי שהוא בעצמו סיפר - וכך הוה: תלמיד זה שלא מש רגע מתוך אהלו של רבינו זיע"א ישב לפני רבו אור ליום ששי האחרון בחיי רבינו זיע"א ללמוד את השיעור כדרכם בקודש והנה כאשר סיימו את השיעור באשמורת הבוקר כפי שנהגו להיות ניעור כל ליל ששי וסגרו את הספר, הרים רבינו זיע"א גבות עיניו הנוצצות כיון אותם לעבר פני תלמידו היושב ממולו, וסח לו חרישית: „דא ענדיגען מיר“...

תלמיד זה שידע את שפת רבו שמעולם לא דובבו שפת-יתר, ולא עלתה על גביהן מיום לידתן מלה מיותרת או ניב לבטלה, חיש הבין מה משמעות דברי רבינו זיע"א אל מה ירמוז, בין רגע נשתנו פני התלמיד כקרום וארכבותיו דא לדא גקשן, ושקע כל אותו יום הששי בתוגה וצער אין סופי, ובאותו יום ששי צם, עזב את ביתו והלך להשתטח על קברי אבות הזעיק בבדידות שמים וארץ ושפך שיח למרומים לאריכות שנות רבו הקדוש.

עד היכן פעלו הדברים על לבו של מרן הגרייח זוננפלד זיע"א ועד כמה היה רישומם ניכר בתוך נפשו של תלמיד זוביב זה, אפשר היה להוכח

שבאותו יום ששי אחה"צ כשהלך לטבילה לכבוד ש"ק, לפתע התעלף ובקושי גדול השיבו רוחו אליו. ותלמידו הגדול הזה סיים בעת ספורו זאת, אם כי תמיד הי' איש חזק בגופו בכ"ז השפיע הדבר הזה עליו עד כדי כך...

ביום השבת בבוקר והקול נשמע בירושלים כי רבינו הקדוש זיע"א חלה רציני. ותהום כל העיר מקרוב ומרחוק נהרו חכמי ירושלים אל בית רבינו הקדוש זיע"א ובכל בתי הכנסיות לא פסקו מלבקש רחמים אף עכבו את קריאת התורה והתפלות ותעל שועתם אל ה'. והתפללו אל ה' בחזקה להוסיף ימים על ימי מלך. הבית של רבינו זיע"א נתמלא מחכמי ירושלים וגדוליה ורבינו זיע"א שכב דבוק ביוצרו ודיוקנו קורנות על פני כל הבית. ורבים עושים את דרכם לכותל המערבי לבקש רחמי שמים.

אולם סך ה' בענן מעבור תפלה זו נצחו אראלים את המצוקים ורבינו הקדוש זיע"א הוציא את גשמתו בקדושה ובטהרה במעמד כל קהל ה' בקריאת: שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד.

ויצא מבת ציון הדרה

דרכו האחרונה, ירושלם בהמוניה באה לחלק כבוד לשר החזרה, ויהי בנסוע ארון אלוקים למנוחות, במוצאי מנוחה, הורידו גדולי ירושלם כנחל דמעה, על השריפה אשר שרף ה'. בראש המספידים היה הגאון האדיר מקאליש זיע"א אשר תיאר את ערך האבידה לכלל ישראל שלא הניח דוגמתו.

כבר ביום השבת (כ"ט אדר"ך תרל"ו) ידעו ירושלים כי עלה מות בחלונותיה וכי ניטל כבוד מבית חייה אלא מחמת קדושת השבת לא הראתה ירושלים סימני אבילות. נקיי הדעת שבירושלים, חכמי התורה שבה, מסכתה ומשמנה, נהרו בבית שר התורה. הבית היה צר מהכיל את הקהל הגדול שזרם ללא מעצר. באי הבית עסקו בתפלה ובלמודים חרדת קודש אפפה את כל הבא אל הבית, ויהי לחרדת אלוקים.

עם צאת השבת יצאו המכריזים מטעם הרבנים ובתי הדין, ובקול מר הזעיקו את העיר ויושביה, להשתתף בהלויתו של אבן הראשה, והכריזו על ביטול מלאכה בכל שעות ההלויה, ותחרד העיר לקולם אשר פלחו את דממת הלילה, כעבור שעה קלה וים של ראשים כיסה את כל הככר הסמטאות והרחובות המובילות אל בית רבינו זיע"א. הבתים נתרוקנו מתושביהם אנשים נשים וטף באו באישון לילה להשתתף בהלויה עצומה זו.

ההתרגשות וההודעזעות הגיעה עד לשיאה אותה שעה שהגאון האדיר מרן מאיר אורבך זיע"א ראב"ד ירושלים עלה על הבימה שבבית מדרשו של רבינו זיע"א ובקולו האדיר ושאגת הארי תינה תמרורים את גודל השבר אשר השברה ירושלים בתלקח ממנה ראשה הודה והדרה, אשר בצילו זכתה ירושלים להיות חוסה בשלש שנותיו האחרונות. הספידו הנרגש שארך שעה ארוכה היה מלווה בכיות ויללות קורעות לב שיצאו מאת אלפי המשתתפים. התפרצות הבכי של ההמונים גברה, שעה שהגאון מקאליש זיע"א אמר מילים אלו:

טורי ורבותי! כאשר עולה הייתי על הבימה הזאת כשעמדו רגלי על

המדרגה הראשונה, החריש את אזני קול הקורא אלי, גדול הדור, הסתלק ובעלותי על המדרגה השניה, האמצעית, ואשמע אחרי קול רעש גדול, קול האומר: נסתלק צדיק הדור. וכאשר התייצבתי על המדרגה השלישית, ואשמע קול אדיר ונורא האומר: „נסתלק קדוש ה'“.

ועתה בעמדי על הבימה ורואה אנכי את מטתו של רבינו אברהם שאג זיע"א שעזב אותנו לאנחות, ואראה כי כל שלשת הקולות ששמעתי מאחרי, קול גדול אחד הוא, קול ההילך מטוף העולם ועד סופו ומכריו על סילוקו של גאון וקדוש שהיה כולל בתוכו כל הענינים שהזכרנו ביחד. נתמזגו בגופו הטהור בכל מיני טהרה שלשת הסגולות, „גדול הדור, צדיק הדור, קדוש ה'“. ובקול נרגש קרא לשמים! הכלה אתה עושה לשארית בית ישראל? לקחת מאתנו בבת אחת. את גדול הדור, צדיק הדור, וקדוש ה'!

ועתה אהה! כי מפני חטאינו כבה נר אלקים ונסתלק עמוד האש ההוֹך לפני המחנה יומם ולילה.

נשארנו לפתע במדבר ישימון ללא עמוד האור, וגדול כים שברה של כנסת ישראל.

ובראשי חרשיכם תקריבו עולה לה' — מסיים הגאון את הספדו המוזעזע — עומדים אנו עתה בראש חדש ניסן והקרבתו לה' עולה תמימה בנסכי דמעותינו וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'.

ההלוייה עשתה את דרכה הלאה ושוב התעכבה ועל הבימה עלה הגאון רבי יעקב צבי ניימן זצ"ל אב"ד ווארדיש, והספידו תמרורים, ואחריו הגאון רבי משה נחמי' כהנא זצ"ל אב"ד חאסלאוויש.

על יד אבשלום נעצרה ההלוייה שנית והגאון רבי דוד יולוס זצ"ל חתן רבינו זיע"א נתן את קולו בבכי גדול ותיאר את תהלוכות קדשו של רבינו זיע"א בגולה ובארה"ק.

ההלוייה המשיכה את דרכה לעבר מעלה להר הזיתים, כשתלמידיו צועדים אחר המטה שבורים ורצוצים ונושאים בכתפיהם את המון כתביו וחבוריו אשר הגיח ברכה.

במרום הר הזיתים הספיד תמרורים הגאון רבי אליעזר דן רלב"ג זצ"ל, בקול נהי אשר החריד את המלווים, והתעכב ביחוד על עוצם חריפותו ועמקותו של רבינו זיע"א אשר מבארו שאב.

לפני הורדת הגויה הטהורה אלי קבר הפתוח נתכבד לשאת את הספדו תלמידו הגדול של רבינו זיע"א ה"ה הגאון הצדיק מרן יוסף חיים זוננפלד זיע"א. תלמיד זה גלל לפני השומעים את פרשת גדולתו של רבינו זיע"א משחר ימיו, תיאר את קדושתו שאין ערוך לה שלא הניח כדוגמתו, קדוש בכל מיני קדושות. לא הלך ד' אמות בלא תורה וקדושה, תורת אמת היתה בפיהו, וזכה להעמיר תלמידים לאלפים בכל רחבי מדינת אוסטרייך ואונגריין וגרמניא המאירים שמי היהדות כולה. מי ימנה ומי יספור את המון מעשיו וגודל פעליו, אשר אי אפשר להאמין על בן תמותה. אכן איש אלקים קדוש היה ואוי לנו שלא זכינו להשתמש עוד באור בהיר זה, והשי"ת גנזו במחיצתו ואנו יתומים היינו ואין אב.

ימליץ טוב בעד כל ההולכים לאורו ובעד כל קהל ישראל עד שת וקיצו יורגנו שוכני עפר — סיים הגאון את דברי ההספד כשכל העומדים געו בביכיו.

קרוב לחצות הלילה נסתם הגולל על ארון איש האלקים אשר הגין על כל בני דורו.
שבעים ושמונה שנים עברו מאז הלקח מירושלים גאונה והדרה, ועדיין משנתו ושיטתו חיה וקיימת בזכרוננו.
וזכרו לא ימוש מתוכנו עד ביאת יגון.

ההודעה שנתפרסמה בעתון «הלבנון» ע"ד הסתלקותו של רבינו זי"ע א.

ב"ה ירושלים עה"ק ת"ו ה' גיטן תרע"ו לפ"ק.

קול נהי מציון ומספר מירושלם!

לא איש בשורה אנכי היום כי נפלה עטרת ראשנו ה"ה הגאון האמיתי צדיק וחסיד
קדוש וטהור שר התורה והחכמה
רבינו אברהם צוועבנער זי"ע א
שה' אב"ד ור"מ בק"ק קאכערסדורף במדינת אונגריה

אהה! פתע פתאום נשבה ארון אלוקים מאתנו ביום ש"ק ער"ח ניסן.
מה נורא היה היום הזה בעת הקול נשמע בחוצות ירושלים שהגאון הצדיק הזה
מוטל על ערש דוי בסכנה גדולה. בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות עכבו אמירת
הפייט וקריאת התורה, ושפכו שיח מול ארון הקדוש ורבים נהרו אל מול מקום
מה נורא זו כותל המערבי הק' להתפלל בעד חיי רבינו שר התורה, אבל אהה!
נצחו עליונים את התחתונים ועד ארבע שעות מנהרא צפרא דשבתא שדר לן
קורשא בריך הוא ספרא דהספידה ובתוך קהל ועדה יצאה גשמתו בקדושה ובטהרה.
כל יום ש"ק עד אחר תפלת ערבית ישבו ת"ח ואנשי מעשה צסוקים בלימוד
תפלה בבית שר התורה, וכולם באו לחלוק כבוד האחרון לקדוש איש אלוקים.
לבכות ולספור, על כי הורם המצנפת והוסר העטרה מעל בית ישראל וללוות
עד בית מועד לכל חי, וחייצא גברא מאבילא עד סיכרא. בני החברה קדישא
נושאי ארון הקדוש בצאתם עם המטה החוצה, בקול מר צורח השמיע מספר מר
הרב הגאון המובהק המפורסם שלשלת היוחסין וכו' כקש"ת מו"ה מאיר
אויערבאך נ"י ראב"ד לעדת האשכנזים, ואחריו הרב המאוה"ג המפורסם
מו"ה יעקב צבי ניימן שיח"י אבדק"ק ווארזיש והרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה
משה נחמי כהנא אבדק"ק וואסלאוויש. וכל הקהל געו בבכי, נושאי המטה וכל
עדת ה' באו עד יד אבשלום שמה עמדה וחתן רבינו הגה"ק זי"ע הרב המופלג
מו"ה דוד יולוס נ"י הרים קולו בבכי לספור ולתנות על האי שופרא דבלע
בארעא, ומשם עלינו ההרה להרי הזתים נושאים מטתו השלמה, ואחריה חבורין
היקרים אשר עודם בכתובים עד מקום הקבורה, שמה קרא עליו מספר מר האי
ספרנא מילדי ירושלים הרב המופלג מו"ה אליעזר דן רלב"ג נ"י, ואחריו הכביד
הרב המופלג וכו' מו"ה חיים זאגענפעלד נ"י תלמיד רבינו הגאון זי"ע א. ושמה
במעלה הר הזתים נקבר אברהם רבינו בתוך חבל הגאונים והצדיקים.
אם אומר להגיד שבתו של רבינו הקדוש זי"ע מה נרע בפעיה"ק ת"ו אף
אחת מיני אלף אשר ידעו יושבי ארץ אונגריה ותלמידיו הרבנים במדינת אשכנז, כי

ארץ אונגרן הרה וילדה שעשועי ופארותיו שלח אשכנזה וארץ הצבי אברה
כלי חמדתה.

אשרי עין ראתה זיו תואר פני איש אלוקים קדוש, מדי יום ביומו עת עמדו
בתפלה ועיניו הטהורים נחלים דמעה על הורבן ביהמ"ק כי הורם וכי הודש,
הרב היה דומה למלאך ה' צבאות, לא נס ליחו ולא כהתה עינו אבל אתה! חיש
מהר נפסק המעיין מקור מים חיים ואיש הגדול אשר ה' שתול על פלגי מים
ופריו נתן בעת עד מהרה נגדע בעו"ה בשנת החמשה ושבעים לימי חייו.
לן יאות למבכי לן יאות למספר, כי רבינו אברהם ממנו נסע ונגלה ועלה
בסערה השמימה.

ה' אמר לו ענה אלי ההרה ונטייל בגן עדן אני ואתה.
בראש חדש זה הקרבנו בעו"ה עולה תמימה בנסכי דמעותינו.

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'!

תהא נפש רבינו זיע"א צרורה בצרור החיים, ויעמוד לקץ הימין, עת יקיצו
ישיני עפר ב"ב כ"ר, והמנחם ציון ינחם את אשתו הרבנית ובניו וניניו ונכדיו
היקרים וכל בית ישראל ויאמר לצרותנו די וישלח לנו בזכות רבינו הגה"ק זיע"א,
את המלקוש לברכה אשר אליו אנו מתפללים כל היום וכל הלילה, ויקוים בנו
מקרא שכתוב מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה יש תקוה לאחריתך וישיבו בנים
לגבולם בירח האתנים ונראה בנחמה בכפלים בהר ה' בירושלים.
הכ"ד הכותב בדמעה

יוסף משה קרויס

סופר כולץ אונגרין עסטרייך מעהרין בעהמ"ע
בעיה"ק ירושלם חברון צפת וטבריה

ההודעה שנתפרסמה בהשבועון «היהודי» מיום כ"ו ניסן תרל"ו
שי"ל בעיר פרשבורג, ע"ד הסתלקותו של רבינו זיע"א

ע מ ק ת ו ג ה

בכל דור ודור תשתוחח נפש היהודי הנאמן אם איש אחד מבני בית התורה
נפרד מחברת בני חק, אף כי בדורנו אשר בו דורשי התורה הקדושה יום יום
ימעטו, לכן פלצות אחזתנו ועיננו יורדות דמעה בהגיע אלינו השמוע, כי נשבר
מטה עז, נפל שר וגדול בישראל! אחד מהשרידים אשר מילדותו עד יומו האחרון
מצא מחית נפשו בתורה הקדושה, בה הגה יומם ולינה ולא מש מאוהלה.
ה'ה הגאון הגדול הצדיק המפורסם

מו"ה אברהם צורעבנער זצ"ל

אשר המיר חיים עוברים בחיי נצח ונשמתו הטהורה והברה עלתה שמימה בער"ח
ניסן בעיר הקדושה ירושלם תובב"א והובל לקברות בכבוד גדול.
הגאון הצדיק המהולל הזה היה אב"ד בקהל עדת ישורון קאבערסדארף
במדינת אונגרין, וזה שנים רבות נכספה נפשו ללכת לארץ הנבחרת ויבצע את
מחשבתו הקדושה לפני שלש שנים, עזב את ארץ מולדתו ואת כסא הרבנות

וילך למסעיו בימי זקנה לחסות בצל עיר הקדושה ירושלים ולהגות בתורת ה' על אדמת הקודש בשנות חייו האחרונות.
בני משפחתו ויושבי הקהלות אשר שם ישב על כסא הרבנות ואוהביו ומכבדיו הרבים יאבלו על מותו.
וכל תופשי התורה ואוהביה ידעו ויבינו כי במותו אבדה מהתורה אחד מבניה הגדולים והנאמנים.
וכולנו פה אחז נענה ונאמר:

א ה ה ! ר ב י נ ו א ב ר ה ם א י נ נ ו !

באדמת קודש ינוח בשכום הצדיק והתמים. עד ישמע קול שופר להעיר הנרדמים. ה' ירפא את שבר בת עמו וינחם את בניו מיגונם וימחה דמעה מעל כל פנים.
תהי נפש הצדיק צרורה בצרור החיים ויאכל פרי משכורתו השלמה תחת כנפי שוכן שמים.

מדברי גאוני קדמאי זי"ע שאמרו אחרי מטתו של רבינו זי"ע א.

כ"ק מרן הגר"צ דושינסקי זי"ע א. סיפר להגר"ד יונגרייז שליט"א שהיה נוכח בהספידו של הגה"ק רבי יואל אונגר זצ"ל מחבר שו"ת ריב"א שהספיד את רבינו זי"ע א ושמע מפ"ק שאמר בהספידו שרבינו זי"ע א לא הניח כמותו בחו"ל.

כמו כן מסר כ"ק מרן הגר"צ דושינסקי זי"ע א שחותנו הגה"ק רבי מרדכי ליב ווינקלר זי"ע א אבד"ק מאדע מחבר שו"ת לבושי מרדכי אמר לו שבעת הפרדו מרבינו זי"ע א טרם נסיעתו לאר"י השתעשע אותו בשקלא וטריא של הלכה. ונתרשם מאד מגדולתו וחרירתו בתורה, והתפעלותו היתה עוד יותר גדולה מגאון וצדיק זה. מפשטותו בלבושיו ותהליכותיו אשר אי אפשר הי' להכיר ממראהו החיצונית את גאונותו וצדקתו הגדולה הזאת.
(מפי הגר"ח"מ אונגר שליט"א אבד"ק לאקענבאך)

חתנו של רבינו זי"ע א ותלמידו הגאון רבי מאיר רונפלד זצ"ל אבדי"ק מישקולץ מביא בהספדו בעתון "היהודי" שי"ל צניסן תרל"ו בזה"ל: — רבינו זי"ע א היה קנאי נלהב ואוהב ישראל ביחד רך הלבב ועל הכל היה צדיק נשגב לפי כל ההגדרות והמסורות בישראל. מטבעו היה עובר על מדותיו אוהב את הבריות ומטיב לכל, אבל היה יכול להיות גם תקיף וקנאי קפדן כשהשעה היתה צריכה לכך...

בס' גבול בני נפתלי מהגה"צ ר' נפתלי סופר זצ"ל אב"ק קדלסבורג.
(בדרוש ל"ו) וז"ל: בחודש זה שמענו שנחרב בית מקדש כי בעיה"ק נסתלק בש"ק ער"ח ניסן הגאון הגדול המפורסם הצדיק מו"ה אברהם שאג זי"ע שהי' אב"ד במדינתנו יותר מחמישים שנה בק"ק שט"ד ובק"ק קוב"ד ובשנת תרל"ג עלה לאה"ק וגם שם הכירו הת"ח והצדיקים כי הוא גאון אמיתי וצדיק גדול וקול נשמע מציון איך שודדנו כי פתאום נלקח הצדיק הקדוש. והנה רבותי ידעתי בעצמי שאין אני ראוי להעיד עליו על צדקתו וגדולתו בתורה רק אודיע לכם

מה ששמעתי מפי מרן מהרמ"ם וצוק"ל אשר אמר לפני רבים בבית מדרשו, בכמה מקומות לא נמצא ת"ח גדול כמו הרב בשט"ד כי ה' תלמיד חביב אצלו. וזה היה קודם ארבעים שנה ומשם תוכלו לשער גדולתו בתורה כי אין לספר מהתמדת לימודו בתורת ה' וה' מעמיד תלמידים מולפגים. — ויש לקונן עליו כמו שמצינו בגמ' כי נח נפשי דר' זירא פתח עלי' ספדנא ארץ שנער הרה וכו' אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה. כי הגאון נתגדל בחי"ל והעמיד תלמידים הרבה והדריך רבים לעבודת ה' ואמרה עיה"ק ירושלים אוי נא לה כי אבדה כלי חמדתה. כי היה לתפארת עיה"ק — הגאון מקויבסדורף שם לילות כימים להגות בתורה, ידוע הכבוד שהיה לו כאשר נסע לארה"ק. הרבנים הגאונים הסמוכים למקומות וכמה מאות אנשי צדיקים היו נוסעים אליו לקבל ברכת צדיק וה' קדוש ה' מנעוריו. זכה להשאיר בנים וחתנים ת"ח מופלגים בתורה. עכ"ז יש לקונן בנפש בניו ובנותיו כי כמה עקרות נפקדו על ידו וכמה בנים ובנות נתקיימו על ידו והם נקראו בניו ובנותיו. וכו' ע"ש.

בספר לקוטי חבר בן חיים חלק חמישי (צ"ח). ת"ל אחרי מות דר"ל למה נטמכה מיתת צדיקים ליום הכפורים לומר לך מה יוה"כ מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת — ארז"ל כי נח נפשי דר' זירא קרי עלי' ההוא ספדנא ארץ שנער הרה וילדה ארץ-צבי גדלה שעשועי' אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה וההוא הספידא יש עלינו לקונן על הגאון מו"ה אברהם שאג זצ"ל הנולד במדינתנו בקהל פ"ש והיה מנהיג ישראל ורב בשני קהלות קדושות ולבסוף ימיו זכה לעלות לארץ צבי גם שם הכירו גדולתו. ואמנם לולי ה' הדור רק מת"ח לא ה' ההספד מר כל כך אבל אוי נא לה אמרה רקת מדינתנו שנתרוקנה בעויה מת"ח והיינו מתפארים בכלי חמדתה שה' לנו בארץ צבי ועכשיו אבדה כלי חמדתה וכו' עיי"ש.

מתוך דברי ההספד של הגאון הצדיק המפורסם

רבי בנימין שלמה זלמן סג"ל שפיצר זצ"ל
חתן רשכבה"ג מרן בעל ה"חתם סופר" זיע"א. גאב"ד בעיר ווינה

היום אנו באים לקיים מצות עשה. וכל בית ישראל יכבו את השויפה אשר שרף ה' כמו אז בחודש ניסן חודש המקודש לשמו הגדול יתברך. נתקדש המשכן במכובדיו. כן חודש ניסן הלוח שעבר בש"ק ער"ח נסתלק בעיר הקודש ירושלים גאון הדור חד בדרא הגאון העצום מו"ה אברהם צוועכנער זצ"ל שה' אב"ד בק"ק ש"ד ובק"ק קוב"ד במדינת אונגרו ועלה לפני שתי שנים לעיר הקודש. וזה הגאון ידוע שהיה מגדולי תלמידי חתם סופר זצ"ל אשר נסמך מאתו לפני חמשים שנה והיה מגדלו ומחבבו עד מאד ומיני אז ועד עתה לא מש מתוך אהל של תורה.

איתא במו"ק כ"ה כי נח נפשי דר' זירא פתח עלי' האי ספדנא ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גידלה שעשועיה אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה. וראיתי בכתבי קודש מו"ח ז"ל שפירש רישא דהאי מימרא ארץ שנער

הרה וילדה — מה לנו אל ארץ שנער או ארץ אחרת הרה וילדה? מה לנו בלידת הצדיק? ופירש הוא ז"ל פירוש נפלא ההוא אמר כי מה שאמרו ז"ל חד מיניי כתרי מינן וחד מינן דאזל להתם כתרי מיניי. הפירוש כך כי ידוע שתלמוד בבלי הוא פלפל גדול והיו לומדים בבבל ע"ד פלפול אמנם בא"י היו לומדים ע"ד האמת ע"כ האמת שזה יותר כי סיני ועוקר הרים שלחו מתם סיני עדיף אמנם מי שוכה לתרווייהו עוד מעלה. ע"כ ר"ז דה"י תחלה בבל וה"י מפולפל גדול. אח"כ עלה לארצה"ק ולמד בפלפולו ע"ד האמת הוא כתרי מינייהו וד' מינן ע"כ אמר ארץ שנער הרה וילדה כי ידוע כי המחשבה נקרא הריון והוצאה מן הפה נקרא לידה כמו הרה עמל וכו' לכן אמר ארץ שנער הרה וגם ילדה. דהיינו הפלפול התורה ה"י לו בנעוריו שמה זה נקרא הריון ולידה. אמנם ארץ צבי גידלה שעשועיה הללו ע"י תורת אמת ע"כ אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה.

רבותיו זה אנו אומרים על הרב הגאון מו"ה אברהם זצ"ל שה"י אכ"ד בק"ק קוב"ד ארץ חו"ל הרה וגם ילדה שעשועי הגאון הזה נתגדל על ברכי התורה שר התורה רבינו הגדול בעל החתם סופר זצ"ל וה"י מגדולי תלמידיו ונסמך ממנו לגאון והיה לומד תורה לשמה בפלפול גדול ע"ד רבו בעל חתם סופר זצ"ל וזכה ללמוד וללמד עם ישיבה תמיד כ"ז היותו בחו"ל והעמיד תלמידים הרבה בתורה ועלה ונתעלה בהר הקודש בירושלים להשלים נשמתו הטהורה שמה בקדושה על התורה ועל העבודה וה"י ממש ספר תורה כי ה"י בקי בש"ס בבלי וירושלמי וכל הפוסקים שגורים בפיו וה"י כמעט חד בדרא בתורה. וה"י ברך את אברהם בכל. וס"ת זו נשרף בעוונותינו ע"כ כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'!

נקיים דברי חז"ל ת"ח שמת הכל קרוביו. הכל קורעים הכל יושבים על הארץ לבכות על השריפה אשר שרף ה'. אבל הבכי תה"י על עוונותינו שגרמו כל אלה וזה רגיש מה שאבדנו בחסאינו ולהרהר הרהורי תשובה בלבינו ואז נסמך כהלכה כי זה רצונו ית' ע"כ גם אנו נבכה יומם ולילה על רוב עוונותינו ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון. ... (תקון שלמה דף ק"ב)

רשימה מכי"ק שלא יצאו עדיין לאור:

החלק הגדול מכי"ק שהשאיר לברכה ונמצאים אצל נכדיו וניניו בארה"ק עדיין לא ראו אור הדפוס.
ואלה הם:

א. חלקים נוספים לספרו „אהל אברהם“ בשאלות ותשובות.

ב. חדושים על הש"ס.

ג. חלקים נוספים בדרוש ובהגדה.

בני המשפחה מתכוננים להוציא לאור כתי"ק אלה הנמצא בידיהם.

קצת ממנהגיו של רבינו זיע"א

א. מהבעה"ב אנשי קהלתו היה דורש תמיד לשמור על קביעות עתים לתורה ובעיקר קביעת שיעורים בכל יום בשולחן ערוך או"ח עם המגינים, ומרגלא בפומי בקשר לזה — הפסוק: „אורת חיים פן תפלו" (משלי ה')

ב. בחילוקי דיעות בין הפוסקים: מרן הבית יוסף ובין הרמ"א, או המגן אברהם והט"ז, היו תלמידיו ביניהם גדולי התורה שבדורו פוסקים הלכה כהכרעתו והתנהגותו הקדושים היתה להם לקו מבלי לנטות ימין או שמאל, כגון: במחלוקת הפוסקים אם הקידוש בליל שבת יש לאומרה בעמידה או בישיבה (ראה או"ח סימן רע"א סעיף י'). היה נוהג לעמוד באמירת ויכולה, ולשבת בברכת פרי הגפן, אותו הדבר במחלוקת בהדלקת נר חנוכה במוצאי שבת קודש אם להבדיל קודם ואח"כ להדליק נר חנוכה, או להקדים נר חנוכה להבדלה (ראה או"ח סי' תרפ"א), היה נוהג להבדיל קודם.

ג. היה נוהג מאד מפני האיסור של מים מגולין וסמוך למיטתו היה תמיד ספר עם קערה מוכן לנטילת ידים של שחרית ויחד עם זה היתה עומדת כוס עם מים שהכסוי מחובר להכוס ונסגר מעצמו שמא יצטרך ללגום קצת מים שלא יכשל ח"ו במים מגולין.

ד. כידוע ה' מסגף את עצמו בתעניתים וסיגופים אבל בזה ובכמה דברים אחרים ה' רק מחמיר על עצמו ומקיל על אחרים שלא יודע הדבר לאחרים לא רק מפני שבכל דרכיו ה' נוהג לקיים והצנע לכת עם ה' אלוהיו, אלא בעיקר מפני: חשש שאחרים שאינם בריאים כ"כ בגופם שלא יעשו כמוהו וזה יזיק להם.

ה. תמיד היתה שגורה בפיו התפלה הידועה „שלא יענש שום אדם בסיבתי" כאשר ה' מתכוון לדרוש לפני הקהל ה' מציץ מקורם בספרים שחמון עם רגיל לקרא בהם כגון: „צאינה וראינה", „נפת צופים" וכדומה וכאשר ממקורביו תמחו על כך אמר להם כי עושה זאת שמא יזכיר דבר שכתוב באותם הספרים ומי שהוא מהשומעים יחשדו בו שאיננו אומר דבר בשם אומרו ויענש חו"ש על כך כדחז"ל, ולכן ה' נוהג כך.

ו. כידוע ה' וחרן מאד לאחרים בענינים שבין אדם לחבירו ובכל זאת ה' נוהג לרשום על ספריו את שמו ג"כ מהטעם שלא יכשל מי שהוא בגזל רח"ל — ומענין שעל אחד מספריו „מנחת חינוך" רשום על הגליון הראשון כדלקמן לבלתי יתערב מנחת כהן במנחת חוטא באתי להזכיר שמי הק' אברהם שאג

ז. כשהי' פותח דרשתו ביום הקדוש ה' ראשית דבריו בקשת מחילה מכל אנשי בני קהלתו, שמע פגע חו"ש במשך כל השנה בכבודו של מי שהוא (נמסר מפני דודי הרא"ח שאג צוובר)

ח. בליל חג הפסח ה' נוהג שהיה משים כל כלי זהב וכסף שהי' בביתו

על שולחנו הטהור. והשאר את דלתות הבית פתוח כד הלילה באומרו שליל שמורים הוא. פעם אירע שחבורת גנבים שידעו מזה זממו לגנוב את הכלי זהב וכלי כסף, ויהי בליל החג הטמינו את עצמם מסביב לבית רבינו זיע"א וחיכו עד שגמר את כל ליל הסדר, וכשישנו כבר כולם בבית נכנסו בחשאי לבצע את מזממתם ורבינו זיע"א הקיץ תיכף משינתו ויאמר להם ליל שמורים... וזקיני וצ"ל אמר שלא שינה כל ימי חייו ממנהגו זה.

(מפי זקני הרה"ג הצדיק ר' יעקב צווכנר וצ"ל)

פעם בקר אחד מתלמידי רבינו זיע"א אצל הנה"צ רבי משה יונגרייז וצ"ל אבדיק קאשוי, ועכ"פ הגה"צ הנ"ל את התלמיד כמה שבועות בביתו וכשנשאל ע"י אשתו הרבנית מדוע מעכב אותו זמן הרבה כ"כ, השיב: הלא הוא תלמידו של מאור הגולה רבינו זיע"א, ויש לי ההזדמנות לשמוע מפיו חדושי תורה, התנהגות, מוסר, מדות, ויראת שמים, של אותו גאון וצדיק מקיברסדורף, ואיך אני יכול לשלוח אותו כ"כ מהר.

(מפי הר"א יונגרייז בשם אביו וצ"ל)

רבינו זיע"א הי' מחמיר בהצומות והי' נוהג לפי שיטת ר"ת וביום צום הקדוש הי' נוהג לעמוד כל היום על רגליו — בשנה האחרונה אף כשחולשתו התגברה עליו לא פסק ממנהג זה, ובשעה האחרונה של זמן שיטת ר"ת הי' עומד ומצפה כל רגע לגמר התענית ולתמהון הנוכחים הסביר את זה עם באורו על פסוק זה: „ועיניתם את נפשותיכם מערב ועד ערב תשבתו שבתכם“ שמערב עד ערב היינו על עיקר הצום של היום שהוא מדאורייתא שאז אינם מרגישים את קושי ועינוי הצום כי בזה מקיימים „תשבתו שבתכם“ כמו שבשבת יש עונג באכילה ושתיה כך התענית ביום צום הקדוש הוא עונג, ועיניתם את נפשותיכם הוא על תוספת הצום שלפניו ושלאתריו כי אז הוא מדרבנן.

(מפי הר"א יונגרייז)

בבר מצוה של אחד מנכדיו אשר אביו היה חריף גדול מאד, למדו את דרשת הבר מצוה מחידושי של רבינו זיע"א אשר בכת"ק, בבר מצוה זו השתתפו גדולי ירושלים וחכמיה, וכל הנוכחים התפעלו מדרשה נפלאה זאת. מרן הגרי"ח זוננפלד זיע"א תלמידו של רבינו זיע"א שהי' ג"כ נוכח בבר מצוה זאת אמר לחתן הבר מצוה ולאביו, בזה"ל: הנכם חושבים שאחם יודעים כבר את חדושי רבינו זיע"א. אני יכול להגיד לכם שאנחנו התלמידים טרם שבאנו יום יום לשמוע את שיעוריו של רבינו זיע"א חשבנו שאנו יודעים כבר את הגמרא, אולם כשרבינו הקדוש זיע"א הגיד את השיעור ראינו שאנו בבחינת „אינו יודע שאינו יודע“, כל כך היה עמקותו וחריפותו של רבינו זיע"א בים התלמוד.

(שמעתי מפי ש"ב הרה"ג ר' אברהם יונגרייז הי"ו)

אימרא זאת היה שגור בפי רבינו זיע"א על כת „השטאטסקווא“: והמטים עקלקלותם אלו מתקני הדת הקוצצים בעיקרי הדת בפשרות וויתורים, יוליכם את מועלי האון ויהי שלום על ישראל, כי הם יותר גרועים מהכופרים לגמרי.

(שמעתי מפי זקני הרה"צ ר' יעקב צווכנר וצ"ל)

הזדככות הנפש

דברים חוצבים להבות אש קודש, מוסר וחכמה מאמרותיו הטהורות של רבינו זיע"א.

והיו הדברים האלה על לבבנו, לזכך את נשמותינו ולהטהר, ולרבה באלקים חיים וללכת בדרך רבינו זיע"א ולהתחמם לאורה.

— אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה 1 —

(א) אתה בן אדם השמר לך ושמור נפשך. אם ישיאך יצרך לרדוף אחרי תאוות עוה"ז תאוות הבהמיות באכילה ושתייה מהמותרות, טובים השנים מן האחד השכל האנושי אשר נתן לך הבורא ב"ה וב"ש, והנפש הרוחני אשר גם שניהם יעידו בך כי לא לכך נוצרת, ובוזה מותר האדם מן הכהמה אין ויתרון דעת האדם להבל דמה רמה ותולעה, ואם ישיאך יצרך חלילה לרדוף אחרי הכבוד והנשיאות, הבט אל יסוד העפר כי עפר אתה ושמה תשוב ואיך תתגאה, ואל החלק הרוחני אשר מחצבתו ממקום קדוש וכל עניני העוה"ז אין להם דמות וערך לרב טוב הצפון. ואם יכבדוך לא יהנה ממנה לא החלק החומרי ולא חלק הרוחני, וזולת החלק האנושי אשר התעייף עיניך בו ואיננו מות תמות, ואם ישיאך יצרך חלילה לרדוף אחרי ידיעות הרוחני וקדרוש במופלא ממך הבט אל חלק העפר וחלק האנושי אשר בקרבך אם המה לא השחיתו דרכם על הארץ מנעוריך ועד עתה, כי המה מבדילים בינך ובין בוראך, ואיך תעיז וירום לבך לבוא לפני מלך בלבוש שק, ומכף רגל ועד ראש אין בך מתום פצע וחבורה ומכה טריה — דע את אלוקי אביך, ידיעה בלא ראייה, כידיעת אביך אשר ידעת בברור בלי השגה, ותמים תהיה עם ה' לדעת כי אחריתך לרב טוב הצפון, כאשר ידוע לך האהבת האב לכן ואינך יודע שום תכלית להאב, ועפעפיך יישירו נגדך, כי זה כל האדם דקיים מצות ה' ותורתו הקדושה המקויים ע"י נסים ונפלאות מיציאת מצרים עד הנה, ובמעמד הר סיני, זאת תורת נחלת עבד ה' ויהי' שיהיה חלקנו מעושי רצונו אכ"ר. נדפס בשנת השער לספר שו"ת, אהל אברהם לרבינו זיע"א.

(ב) והגה ה' יראת ה' יתכן על שני אופנים בפרט והאחד בכלל כי נודע שמלבד אשר אסר לנו הקב"ה דברים המתועבים באכילה וכדומה, עוד צוה לנו מצות עשת קדושים תהיו להתקדש ממותרי תאוות עולם הזה והיא הגדר הגדול לעבודת ה' כי ירגיל נפשו במדות ההסתפקות ויהיה לבו ונפשו נכון ובטוח בה' להתקרב לעבודתו, לא כן מי שממלא כריסו מתאוות עולם הזה אשר התירה התורה, ואך יראת ה' אותו בכל מעשה פרטי האסור, לא יהיה בטוח, אם לא יתגבר עליו התאוה הגשמיות לעכור פי ה' חלילה. — ואם כן זה כוונת המשורר "יראת ה' טהורה" יראת כוללת להמנע ממותרי התאוות עולם הזה, "עומדת לעד" ועם האמור הנה העובד ה' ביראה טהורה ונפש זכה אשר זכה להשגת רוח הקודש ומדרגה גדולה לא יוגמל לו שכר טוב על המעשה הטוב, כי עז זה אין לו בחירה זולת על היראה אשר בחר בה לקדש עצמו בנפש טהורה לא כן האדם הבינוני אשר גופו עכור בתאוות עולם הזה, ורק לו יראה פרטיות והמעשה הטוב מפאת האמונה לא באהבת לב ונפש כי טח עיניו מראות בגדולת הבורא יתברך מפאת הגוף העכור בתאוות בהמיות וכו' ע"ש.

(ספר דרשות הרא"ש לרבינו זיע"א דרוש ט"א דף ע"ה).

תעודת « ח ב ר »

שניתן לאביו של רבינו הגה"ק רבי ארי' לייב שאג זיע"א
בעת בחרותו ממרן בעל נודע ביהודא ובית דינו זיע"א.

ב"ה

ארי שבחבורה רב ועצום חילו בתורה כארי ישאג ויתן קולו מקשה ומפרק
הרים מפוצץ בחילו לאורייתא אוריין תליתאי הו"א אומר ברקאי ברק השנון
כחץ מחצי גבור יתגבר כארי וכלביא יקום קימה שיש בה הידור סופרים ותפארת
בחורים בחור כהלכה ממובהרים ומיוחדים שבעדר היושבים לפני בדרא קמא
ונצבה אלומתו וגם קמה ועדיף מחברוהי הוא הבחור המופלג החתן תמים במעלות

כמר לייב בהר"ר יעקב צבי

אשר שימש פה בישיבה חריף טובא בהיות דאביי ורבא במלחמתה של תורה
נלחם מלחמת מצוה וחובה פלפלא חריפא טבא סבראי ומקשה משים לבו לכל דבר
הקשה וגם בבקאות משים כל לבו לזכרון וממנו לא ינשה וניתן לו נחלת מורשה
ודברים קשים יודע לפרשה והנה פומין מחכים ופומין מסהיד עליו פתח דבריו
יאיר נתיב ומותיב ומפרק תרוץ ויחייב והנה מעשיו קרבוהו ונתעלה עד שנתקרב
להיות בביתי ומאוכלי שלחני לחם חול ולחם קודש לחם הפנים מלחמתה
של תורה אכל ושבע וגם שתה מים נאמנים ונעשה כמעין הנובע יום ליום יביע
ולילה ללילה יחיה דעת ובינה יתירה לו נודעת נודע בשם טוב משמן ורב טוב
בלבו טמן והנה עת לכל חפץ וזמן כי בא — זמן חזירתו לבית אביו ושובו
אל ארץ מולדתו אמרתי לא אשלחנו ריקם העניק אעניק לו לגרגרותיו עניקים.
לפרסם שבחו וחכמתו לקרובים ורחוקים ולכן הנני מעלה שמו ויקרא בשם לתהלה
ולשם וזה שמו אשר אני קורא לו בשם ה ח ב ר ר' יהודה לתורה ולתעודה
בכל ערי יהודה ותוקף גזירתי על כל שלוחי דצבורא יתירו בכבודו וזה כבוד
התורה והשומע יזכה לבנין בית הבחירה.

דברי אלה פה פראג הישישה י"ד תמוז דהאי שתא תקלדלת לפ"ק

המדבר לכבוד התלמיד

הק' יחזקאל לנדאו

יהודא לייב קאמיניץ מפראג

הק' שלמה זלמן בהר"ר גימפל עמרם ז"ל

הק' יוסף משה שפירא

הק' יוסף ליבריש מפראג יע"א

ג. ב. מרבית הזמן באנו לצערנו הנדול יתיר התעודות וסמיכות הרבנות שהי' לרגינו ולאביו
הקדוש ממרן בעל נודע ביהודא ומרן ההת"ס זיע"א וחבל על דאבדו.

הערות והוספות על ספרי „לפיד אש“

שכתב לי ידידי היקר המו"ל הרב צבי מאשקאוויטש נ"י
מפעיה"ק תובב"א.

בעמוד ג' הביא מהגאון רבי יהודא ליב, אבי הגאון ר' אברהם שאג זיע"א
יש להוסיף: שנדפס מאתו חד"ת בסוף ספר אהל אברהם בשם „בית יהודה“, ונזכר
בשו"ת נובי מהד"ת חא"ח סי' צ' וחיו"ד סי' קל"א.

אשתו הרבנית שליח י"א אדר תקצ"ו, ונדפס עליה הספר מבנה הגאון
רבינו זיע"א, בספרו דרשות הרא"ש (דרוש ח').

לתולדות הגאון רבינו אברהם שאג זיע"א

יש להוסיף שלאחר חתונתו הוא ישב באהלו של תורה בעיר מולדתו
ואשת חיל מחנות הביא לחמו, עד שהגיע אליו קול קורא מקהל שאטלסדארף
לקבל עליו משרת הרבנות, ולגודל הפצרת אשתו הצדיקת שגם היא כלתה נפשה
נפשה לחצרות בית ה' בערב ובבוקר, גמר בדעתו לקבל המשרה על שכמו אף
שנא את הרבנות. (כ"כ בס' אבן המאיר)

מיו"ח ה' בנו הג"מ יהודא ליב מנו"כ פציה"ק ת"ו — והג"מ ישכר בער
(מנו"כ בטכר'') ה' חתן הג"מ אהרן בער מטרעביטש. — חתנו הג"מ דוד יולעס
שליח ד' שבט תרנ"ב, מצבתו נדפס בחלקת מחוקק חוברת ד' (דף ל"ה אית י"ג).
וחתנו הג"מ מאיר ראזענפלד אב"ד גאדאודוואר ואח"כ נתקבל לאב"ד מישקאלץ
נזכר בשו"ת אהל אברהם (סימן כ'), [מיו"ח בנו הג"מ יוסף ראזענפעלד
בטשערנאוויטץ, וחתנו הג"מ יהודא מרמרשטיין בסעמניץ]

נדפס ממנו א' שו"ת אהל אברהם (צ"ד תשובות) וחידושים בסוגיוס הש"ס,
ד' ירושלים תרמ"ו (80 דף) [ובבית עקד ספרים ח"א (עמוד 32) כתב תרמ"א והוא
טעות]. ב' דרשות הרא"ש פ"ו דרשות והספדים, ד' ירושלים תרס"ד, (83 דף).
— נדפסו ממנו חד"ת שהעתיקו מספרו דרשות הרא"ש, בס' מליצי אש (כט אדר).

נזכר בשו"ת חתם סופר חא"ע ח"א (סי' קי"ט), שו"ת כתב סופר חא"ע
(סי' י"ז), שו"ת מהרי"א אסאד חיו"ד (סי' רנ"ד) חא"ע (סי' קנ"ט) שו"ת בן
יהודה (סי' כו), בשו"ת שלמת חיים ח"ב (סי' כ"ח) כתב עליו תלמידו הגרי"ח
זאנעפעלד זיע"א, ועיי' בזה בתשובות מורי ורבי גאון עולם וצללה"ה בס' אהל
אברהם (סי' נ"א), ובס' אגרות סופרים ח"ב עמוד צ', וח"ג עמוד ל"ט.

נדפסו עליו הספדים גם בס' תורת משה נתן (דף ע"ד) ובס' פני אברהם בסופו.

נוסח מצבתו נדפס בחלקת מחוקק חוברת ז' (עמוד ל"ח אות י"א), ובס'
אבן המאיר רבני הגר (אות כ"ד).

המכתב גדוי נגד העצרת בוגדים. שנדפס (בעמוד ט"ו-טז) נדפס לראשונה בס' קנאת ציון דף ל"ג (ד' אמשטרדם תר"ו). ושם נדפס הרבה שינויים מבכאן ובסופו נדפס התאריך „שבס תר"ה" לפ"ק. ואחרי חתימת השם נוסף עוד „הפק"ק שאטלסדארף ואגפיל" — ומה שנדפס בשה"ג הגר ח"א (א-מ"ז) ואחריו נמשך המליצי אש (כט אדר), שבשנת תקפ"ה נתקבל לאבי"ד קאברסדורף הוא טעות הדפוס וצ"ל תקצ"ו. ובקונטרס אבני צדק בסוף ח"א תיקן זאת. — ובשורת חת"ס חאה"ע ח"א (ס"י קי"ט) שאליו נערך שם התשובה, כ' שם התאריך מי"ג סבת תקצ"ה בהיותו אז אבי"ד שאטלסדארף.

ומה שנדפס בשה"ג הגר ח"א (א-ט) הרב מו"ה אברהם רב גאון מופלג אבד"ק שוטלסדארף. הוא הוא רבינו זיע"א שנזכר להלן (א-מו) הרב מו"ה אברהם שאג וכו' ועפ"י טעות חשבו לשנים —

לתולדות חותנו הגאון ר' אהרן הלוי שפיטץ זצ"ל

יש להוסיף: שה' נכד הג"ר משה שפיטץ זצ"ל מווינא (אבי הגאון בעל מלא רצון, אשתו היתה בת הנגיד הלמדן ר' יצחק פריעד מאונסדארף, חותן הגאון בעלתורת יחזקאל אבי"ד אונסדארף) שה' נכד להגה"ק ר' יצחק חיות מסקאלא בעל זרע יצחק על שס"מ.

הגאון ר' אהרן הנזכר ה' משנת תקנ"ט עד תקע"א ערך י"ג שנה אבי"ד מרוסניץ, ואח"כ נתקבל לאבי"ד טרענטשין ומשם לאבי"ד האליטש.

בנו ה' הג"ר מרדכי שה' חתן דודו הגאון בעל תורת יחזקאל מאונסדארף ז"ל

שליח הוש"ר תקע"ז — ונספד עליו הספר גדול בדרשות חת"ס חלק ב' (דף שצ"ז).

נדפס ממנו חד"ת בשם „בית אהרן" נספח לשו"ת אהל אברהם לחתנו רבינו זיע"א.

נזכר בשו"ת פרשת מרדכי ח"ד סי' כ"ג, הר המור סי' כ"ג, תורת יחזקאל דף צ"ו. — הסכמתו נמצא על ס' בורית מלח.

ת ק ו ן ט ע ו ת !

בדף ה' שורה כ' נדפס השם רבי „אברהם" יונגרייט, וצ"ל רבי „דוד" יונגרייט.

